

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

DANA HUŠKOVÁ

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VIETNAMSKÁ KOMUNITA V ČESKÉ REPUBLICCE

Autor práce: Dana Hušková
Studijní obor: bezpečnostně právní
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: doc. Dr. Ing. Danics Štefan, PhD.
Katedra: společenských věd

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Dana Hušková

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Dr. Ing. Štefanu Danicsovi, PhD. za cenné rady, připomínky, invence a metodické vedení práce

Obsah

Úvod	5
Metodika práce	7
Slovníček pojmů k dané problematice	8
I. Vietnamská specifika	11
I. 1. Geografie	11
I. 2. Ekonomika	12
I. 3. Náboženství	14
I. 4. Vietnamské zvyky	15
I. 5. Historické mezníky	19
I. 5. Historické mezníky	19
I. 6. Jazyk	22
II. Vietnamská komunita na území Českého státu	25
II. 1. Padesátá léta	25
II. 2. Šedesátá léta	26
II. 3. Sedmdesátá léta	26
II. 4. Osmdesátá léta	27
II. 5. Devadesátá léta	28
III. Aktuální vztahy Čechů a Vietnamců	30
III. 1. Druhá generace – Banánové děti	32
III. 2. Kauzistika pozitivních příkladů	35
III. 3. SAPA – stát ve státě	38
III. 4. Přísně na Vietnamce	41
III. 4. 1. Zákaz vydávání víz	41
III. 4. 2. Dobrovolné návraty do vlasti	42
III. 4. 3. Pracovní agentury	44
Závěr	49
Seznam použité literatury	53
Přílohy	56
Abstrakt	62
Abstract	63

Úvod

Téma mé bakalářské práce bylo do jisté míry ovlivněno aktuálními událostmi konce roku 2008, když jsem volila zadání své bakalářské práce. V té době se řešila palčivá otázka nucených odchodů cizinců v důsledku celosvětové hospodářské krize. V médiích se tématem čísla jedna stávali zde pracující cizinci, z nichž tvoří nemalou část Vietnamci. Vláda na návrh tehdejšího ministra vnitra Ivana Langra nabídla zhruba dvěma tisícům cizinců, kteří v Česku ztratili práci, dobrovolný návrat do vlasti. Motivovala je zaplacením letenky a příspěvkem 500 €. Konsekvence celého projektu blíže analyzuji v podkapitole III 4.3 pracovní agentury.

„Česká republika patří mezi státy, kde tradiční národnostní menšiny tvoří zhruba 5% obyvatelstva. Tyto menšiny tvoří jak lidé, kteří jsou české většinové společnosti velmi podobní, např. barvou kůže, jazykem a historií, tak i lidé, kteří mají jinou tradici, odlišnou kulturu, a dokonce i antropologický zevnějšek.“¹ K takové patří i vietnamská národnostní menšina. Narozdíl od početné romské menšiny nevyvolávala vietnamská národnostní menšina nikdy na našem území žádné větší nepokoje, takže ze strany majoritní společnosti nebylo zapotřebí ani žádné větší intervence, ovšem ani žádného většího zájmu. Vietnamské etnikum je spíše izolované a na rozdíl od jiných menšin v ČR „není tolik slyšet“. Jsou to především živnostníci - podnikatelé. Pejorativně též nazývaní stánkaři. Nezatěžují příliš sociální systém a do jisté míry kvůli jazykové bariéře zřejmě ani nebylo zapotřebí ze strany veřejné správy nikterak intenzivně se jimi zabývat. Kromě pár extenzivních reportáží o policejních raziích, zabavování padělaného zboží, nebo překvapivých nálezů obřích pěstíren marihuany jsou Vietnamci prezentováni a vnímáni spíše jako klidné, bezkonfliktní a především izolované etnikum.

Větší pozornost médií v souvislosti s vietnamskou komunitou vzbudily kromě nucených odchodů ještě 2 velké požáry v městské části Prahy – Libuši. Do své práce je uvádím proto, že se na případech požárů v SAPA transparentně vykryštoval dosavadní postoj k vietnamské menšině. Přestože SAPA představuje určité „vietnamské ghetto“ v Praze, tak z různých důvodů nebyly ze strany veřejné správy ani

¹ ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008, s. 88.

jiných kompetentních orgánů, podniknuté žádné kroky ke kontrole a monitoringu tohoto izolovaného území. Až v reakci na zmíněný požár zvolilo ZMČ cestu zintenzivnění komunikace a monitoringu vůči vietnamské komunitě, kterou do té doby „tiše ignorovalo“. Zastupitelstvo si uvědomilo, že ve vztahu k vietnamské problematice je nutno začít realizovat konkrétní a především systematické a dlouhodobé kroky a to nejen kvůli evidentnímu **zvýšení a bujení xenofobních nálad vůči vietnamské komunitě**. Více se o problematice „SAPA“ zmiňuji v kapitole Aktuální vztahy Čechů a Vietnamců, podkapitola 3. 3 Sapa - stát ve státě.

Tato práce nemá za cíl nalézt nějaký zaručený integrační nástroj ani změnit pohled Čechů na Vietnamce, kteří jsou většinou jejich očima vnímáni jako pouzí trhovci-plebejci, ale zhruba zmapovat, kdy a proč se jich tu vzala taková masa a z jakých důvodů nedošlo ke kýžené asimilaci. Právě naopak, proč došlo takřka ihned po první migraci v padesátých letech k separaci této národnostní menšiny a jak se tento stav změnil, či nezměnil. Práce by měla i odpovědět na otázku, zda v České republice dochází k určité „vietnamofobii“, jak by tomu mohly napovídat události koncem roku 2008 v souvislosti s nucenými odchody zde pracujících cizinců. Měla by Česká republika více reflektovat nárůst novorozenců vietnamské národnosti? A celkově se více zamýšlet nad integrací vietnamské komunity do majoritní české společnosti?

Odpovědi budu v práci hledat nejenom v postojích české veřejnosti, ale i v současné české politice, jak se vyrovnává s jinakostmi vietnamské komunity, která je odlišná: sociálně, jazykově, kulturními tradicemi a celkovou mentalitou. Cílem mé BP není jenom analýza interaktivních vztahů vietnamské komunity a české majoritní společnosti, ale i snaha o postižení bezpečnostních aspektů, které mohou vyplynout při necitlivém řešení problémů vietnamské komunity v naší společnosti.

Metodika práce

Nejenom aktuální události kolem vietnamského etnika mě vedly ke zvolenému tématu. V devadesátých letech jsem se v rámci studií na FF UK zúčastnila roční stáže na Hanojské univerzitě. V praktické části této práce tedy čerpám ze svých vlastních zkušeností a postřehů, které jsem během studia získala. Z filologického hlediska čerpám z pramenů získaných na filozofické fakultě, nebo z pramenů dovezených přímo z Vietnamu. Statistické údaje jsem prostřednictvím internetu získávala ze Statistického úřadu České republiky.

Teoretická část se skládá z dostupných, relevantních analýz, kterých je v tomto oboru jen opravdu omezené množství. Díky mému vedoucímu práce jsem se dostala k výjimečné publikaci od profesora *Marka Sidela Law and Society in Vietnam*, ze které čerpám sociologické údaje a možné intence odchodu kvalifikovaných pracovníků a studentů z Vietnamu do zemích bývalého východního bloku. Obecné údaje o Vietnamu jsem čerpala z tištěných i elektronických encyklopedií a dostupné literatury.

O aktuálních událostech kolem „nedobrovolných odchodů“ cizinců informovala především tzv. seriózní média, čili používám několik citací z novinových článků z *Hospodářských novin*, *Lidových novin* a *MF Dnes*. Tyto články jsem sbírala v průběhu roku 2008 a 2009. Mezi další zdroje patří různé tiskové zprávy MČ Praha - Libuš, občanského sdružení *Dráček*, občanského sdružení *VietCzech*, klubu *HaNoi*, výzkum neziskové organizace *La Strada*, *IOM*, bulletiny Česko-vietnamské společnosti, tiskové zprávy *MPSV*, *MV* a výroční zprávy Statistického úřadu: *Cizinci v ČR*. Události kolem požárů v *SAPA* přiblížila Česká televize v pořadu *Kosmopolis*, který byl odvysílán 30. 10. 2009 ČT2 a v pořadu *Z Metropole* reportáž *Víkend v malé Hanoji*, který byl odvysílán 29. 11. 2009 v 17:29 na ČT24, z těchto reportáží vycházím v podkapitole 3.3 *Sapa – stát ve státě*.

Práce je členěná do tří kapitol, které se z různých úhlů pohledu zabývají různými aspekty dosavadní neúplné integrace Vietnamců do majoritní české společnosti. Text je doplněn aktuálními počty zde legálně žijících Vietnamců a počty Vietnamců, kteří se do České republiky začali etablovat od padesátých let. Platnou legislativu, která se dotýká práv cizinců a různá opatření na úrovni státu z legislativního hlediska čerpám ze sbírek zákonů a z odborné publikace T. Šiškové: *Výchova k toleranci a proti rasismu*.

Slovníček pojmů k dané problematice

Akulturace: přijetí a osvojení jisté kultury – obvykle v dětství, ale i po přesídlení apod. Změny, jež způsobuje trvalý styk dvou kultur.²

Adaptace: schopnost přizpůsobit se prostředí, v němž jedinec nebo druh žije.³

Asimilace: úplné přizpůsobení se jedince nebo skupiny, ať již přesídlenců, nebo národnostní menšiny, které vede ke ztrátě původní etnické identity; dochází pak k naprostému splynutí s majoritní společností; k asimilaci může docházet přirozenou cestou, bez nátlaku, nejčastěji v prostředí slabé koncentrace příslušníků daného etnika, známe však i asimilaci nucenou, nedobrovolnou, organizovanou mocenským aparátem.⁴

Civilizace: (z lat. civilis, městský, občanský), označující původně proces vzniku městských a občanských společností, které se neopírají o rodová privilegia, místní tradice a sdílené náboženství; později i souhrn návyků, schopností, institucí a pravidel, jež takovou společnost charakterizují, někdy také výsledek tohoto procesu.⁵

Cizinec: Dle ustanovení zákona o pobytu cizinců: cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie. (§1, zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR). Jinak řečeno za cizince jsou v České republice považovány osoby s jiným než českým státním občanstvím, osoby bez státního občanství a rovněž osoby s více občanstvími, z nichž žádné není státním občanstvím ČR.⁶

Diskriminace: činnost usilující o to, aby byla členům skupiny odepřena šance na postavení, prostředky nebo požitky, k nimž mají ostatní přístup. Diskriminaci je nutno odlišit od předsudku, i když jdou obvykle ruku v ruce. Jedinci mohou mít vůči jiným předsudky, aniž by je přitom diskriminovali; a naopak, jiní lidé mohou jednat diskriminujícím způsobem s těmi, proti nimž osobně žádný předsudek nemají.⁷

Etnicita: kulturní hodnoty a normy, které odlišují členy určité skupiny od jiných lidí. Za etnickou skupinu považujeme takovou, jejíž členové sdílejí pocit společné kulturní identity, která je odlišuje od jiných skupin v jejich okolí. Prakticky ve všech

² SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. Praha: Vyšehrad, 1998, s. 268.

³ ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008, s. 265.

⁴ Tamtéž s. 266.

⁵ SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. Praha: Vyšehrad, 1998, s. 273.

⁶ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v České republice 2008*. Praha: ČSÚ, 2008, s. 22.

⁷ GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999

společnostech jsou etnické odlišnosti spojeny rozdíly. Tyto rozdíly zvláště bývají výrazné tam, kde je etnická hranice podmíněna rasově. ⁸

Etnická menšina: skupina lidí, která tvoří v dané společnosti menšinu a bývá znevýhodněna pro své fyzické nebo kulturní vlastnosti, jimiž se liší od většinové populace. ⁹

Etnocentrismus: neschopnost pochopit nebo si představit jiný způsob myšlení, společenské názory a pohled na svět, než ten, který nabízí vlastní kultura nebo společenská skupina. ¹⁰

Integrace: včlenění jednotlivce nebo skupiny do nového prostředí nebo nových poměrů, a to bez proměny vlastní identity nebo ztráty specifčnosti. ¹¹

Kasuistika: (z řec. casus, případ), morální, právní, psychologické apod. pojednání, které vychází z popisu, rozboru, příp. řešení jednotlivých případů. ¹²

Konsensus: Situace, v níž se určitá skupina, komunita nebo společnost shodne na určitých základních hodnotách, přičemž shoda se netýká detailů ani jednotlivců. ¹³

Multikulturalismus: vytvoření přátelského prostředí a vzájemného respektu pro soužití lidí různých etnik a národností; vychází z předpokladu, že všechny kultury mají vzájemně srovnatelnou hodnotu a jsou si rovny a že soužití nositelů různých kultur vede k vzájemnému plodnému obohacení. ¹⁴

Migrace: přemísťování, přesídlování obyvatelstva; může být nevratné, dočasné, sezonní, kyvadlové, též vystěhovalectví a přistěhovalectví legální či nelegální z důvodů politických, ekonomických a jiných. ¹⁵

Národnostní menšina: I. Skupina osob téže národnosti žijící v prostředí jiné národnostní většiny určující je tedy kvantitativní poměr příslušníků národností v daném teritoriu;

II. skupina osob téže národnosti, která je v daném prostoru početně v menšině, zatímco v jiném státě táž národnost tvoří většinovou společnost – rozhodující je zde vztah k národnímu státu existujícímu mimo území obývané menšinou + toto pojetí by ovšem

⁸ ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008, s. 266.

⁹ Tamtéž s. 266.

¹⁰ Tamtéž s. 266.

¹¹ Tamtéž s. 266.

¹² SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. Praha: Vyšehrad, 1998, s.313.

¹³ GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999, s. 550.

¹⁴ ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008, s. 267.

¹⁵ GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999, s. 551

a priori vylučovalo užití termínu národnostní menšina pro národy, které netvořily státní útvar.¹⁶

Předsudek: fixovaný, dopředu zformovaný postoj, obvykle negativní nebo hostilní a zaměřený na určitou společenskou skupinu¹⁷

Segregace: oddělování, vylučování, zpravidla na základě rasových či jiných diskriminačních opatření¹⁸

Tolerance: z lat. snášenlivost. Schopnost i ochota snášet nepříjemné věci. Tolerance má jinou povahu u příslušníků menšin příslušníků většiny: menšiny jsou z povahy věci tolerantnější, důležitá je však tolerance většiny. Současné problémy multikulturních společností dokazují, že pro trvalé soužití pouhá snášenlivost nestačí: odlišných skupin je třeba se naučit vážit (pluralismus).¹⁹

Vietnamofobie: dosud není tento termín přesně definován, ale pracovníě může být odvozen z xenofobie, ale také se může jednat o předsudky, ale i o nenávisť, včetně ideologické ve vztahu k vietnamské komunitě v rámci majoritní společnosti.

Xenofobie: strach z cizího (z řeckého xénos – příchozí), a fóbos – bázeň, úzkost)²⁰

Zpětná vazba: angl. Feedback, uspořádání, v němž hodnota výstupu nějakého systému ovlivňuje jeho vstup.²¹

¹⁶ ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008, s. 267.

¹⁷ Tamtéž s. 267

¹⁸ Tamtéž s. 268

¹⁹ SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. Praha: Vyšehrad, 1998, s. 369.

²⁰ ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008, s. 268.

²¹ SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. Praha: Vyšehrad, 1998, s. 381.

I. Vietnamská specifiká

I. 1. Geografie

Vietnam (vietnamsky *Việt Nam*), celým názvem Socialistická republika Vietnam (vietnamsky *Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*, česky též *Vietnamská socialistická republika, VSR*), je stát v jihovýchodní Asii, na východě poloostrova Zadní Indie při pobřeží Jihočínského moře. Jeho sousedy jsou Kambodža, Čína, Laos.²² Počet obyvatel dosahuje 86 milionů (13. nejlidnatější stát světa). Hlavním městem je Hanoj. V zemi vládne komunistická strana, která však dovoluje soukromé podnikání. Oficiálním jazykem je vietnamština. 87% obyvatel tvoří Vietnamci, ve státě žijí menšiny Číňanů, Thajců a Khmerů. Vietové tvoří nejpočetnější etnikum na území Vietnamu, kde se nachází pestrá plejáda národnostních jinoetnických menšin (54). Celý život a kultura Vietů se odvíjela od intenzivních a náročných zemědělských prací při pěstování vodní rýže²³.

Zemědělství zaměstnává přes 70% práceschopného obyvatelstva. Povolení soukromého podnikání a postupné uvolňování domácího i zahraničního obchodu umožnilo, aby se Vietnam změnil ze země závislé na dovozu základních potravin na druhého největšího světového exportéra rýže (po Thajsku) a významného producenta a exportéra řady dalších plodin a produktů (káva, pepř).²⁴ Zatímco před zahájením ekonomických reforem Doi Moi v roce 1986 zemědělská výroba tvořila téměř 50% HDP, v roce 2008 tento podíl činil již pouze 22 %.²⁵

Je důležité si uvědomit, že Vietnam leží v subtropickém pásmu. Ve Vietnamu je obrovská vlhkost vzduchu, větrné proudy stále narážejí na pohoří na západě, často se mění tlak. Na severu země jsou čtyři roční období, na jihu jen dvě – období sucha a období dešťů. Při vlhkém podnebí se zdají extrémní teploty ještě extrémnější, což jsme na vlastní kůži zažili.

²² ENCYKLOPÉDIE DIDEROT. *Všeobecná encyklopedie Diderot*, Praha: Diderot, 1999. 8. Svazek, s. 285.

²³ STOREY, R., ROBINSON D. *Vietnam*. Singapore: Lonely Planet, 1995, s. 31.

²⁴ <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/vietnam-2009-10-04.pdf> [cit. 2009-10-04]. Dostupný z [www: <http://services.czechtrade.cz>](http://services.czechtrade.cz).

²⁵ SIDEL, M. *Law and society in Vietnam*. Cambridge 2008, s. 26.

I. 2. Ekonomika

Do roku 1990 v hospodářství neexistoval soukromý sektor, od pádu komunistické moci v Sovětském svazu jsou do ekonomiky zvolna zaváděny prvky tržního hospodářství, státní sektor má však stále obrovskou převahu. Veškerá moc ve Vietnamu je v rukou komunistické strany (opoziční organizace jsou zakázány), která ovládá kulturní a hospodářský život v zemi. Stále jsou masivně porušována základní lidská práva, za kritiku systému či prosazování základních svobod jsou obyvatelé Vietnamu posíláni do „převýchovných“ táborů, ve kterých se běžně praktikuje mučení. Od roku 1975, kdy byl Vietnam sjednocen pod komunistickou vládou, prošlo těmito tábory přes půl milionu lidí, mnohem více Vietnamců z politických důvodů emigrovalo. Dalším důvodem emigrace je velmi nízká životní úroveň většiny obyvatel, jež občas hraničí s hladověním.

Ve Vietnamu panuje vysoká míra korupce, i při zcela běžných úředních úkonech vydá obyčejný Vietnamec značné sumy na úplatky. Naděje na zlepšení situace a demokratizaci ve Vietnamu spojují disidenti s novým, reformě orientovaným generálním tajemníkem komunistické strany *Nông Đức Mạnhem*, s postupným rozvojem volného podnikání a s šířením nových informačních technologií.

Vietnam se kvůli výšce HDP řadí mezi rozvojové země. Jako 150. člen Světové obchodní organizace WTO, kam vstoupil 11.1.2007 s ambicí, že se do roku 2010 ze skupiny rozvojových států chce vymanit. „Navzdory mezinárodní ekonomické krizi, která negativně ovlivnila rovněž ekonomický růst ve Vietnamu, dosáhl růst vietnamského HDP ve druhém čtvrtletí 2009 tempa 4,5 %. Mezinárodní finanční krize bankovní sektor ve Vietnamu přímo nezasáhla a vietnamská ekonomika byla důsledky ekonomické krize postižena až prostřednictvím poklesu poptávky po vietnamských vývozech a prostřednictvím zpomalení přílivu zahraničních investic. V srpnu 2009 většina ekonomických indikátorů potvrdila, že vietnamská ekonomika překonala recesi a na konci roku 2009 dosáhla vládou plánovaného růstu ve výši 5%. Růst vietnamské ekonomiky byl v prvních třech čtvrtletích 2009 tažen zejména domácí poptávkou.

Export a zahraniční investice, které v minulosti patřily k hlavním tahounům růstu vietnamské ekonomiky, se v tomto roce díky světové krizi výrazně propadly.²⁶

²⁷Prognóza základních makroekonomických ukazatelů na rok 2010

HDP (růst v %)	6,5 - 7
HDP na hlavu	1220 USD
Zemědělství (růst v %)	3 – 3,4
Průmysl (růst v %)	7 – 7,5
Služby (růst v %)	7,8 – 8,3
Export (růst v %)	6
Inflace	pod 10 %

K nejvýznamnějším průmyslovým odvětvím ve Vietnamu patří textilní a oděvní průmysl, který je zároveň jedním z vedoucích exportních odvětví ve Vietnamu. V textilním a oděvním průmyslu dnes pracuje více než 2200 podniků z toho **76 %** připadá na **vietnamské podniky** a **24 % je vlastněno zahraničním kapitálem**. Řada dalších zahraničních firem využívá spolupráce formou tzv. výrobní kooperace, což je v podstatě zakázková výroba určitého druhu a značky oděvů, profitující z výhody levné místní pracovní síly.²⁸

Dalším významným průmyslovým odvětvím s velkým exportním potenciálem je výroba obuvi. V minulém roce vzrostl počet podniků v tomto odvětví na 400. Celková produkce obuvnického průmyslu přesáhla v minulém roce 600 mil. párů **obuvi** a Vietnam se tak stal **čtvrtým největším světovým výrobcem**. Více než 85 % produkce je exportováno a obuv je dnes třetí nejvýznamnější komoditou vietnamského exportu (za ropou a textilem).

²⁶ <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/vietnam-2009-10-04.pdf> [online] [cit. 2009-10-04]. Dostupný z www: < <http://services.czechtrace.cz> > s. 13.

²⁷ Tamtéž s. 14.

²⁸ Tamtéž s. 16.

I. 3. Náboženství

Převládajícím náboženstvím je buddhismus (55% obyvatel), asi 7% obyvatel je vyznání římskokatolického. Nejstarším náboženstvím byl animismus a totemismus. Obyvatelé uctívali kult slunce, kult vodního ducha a posvátná zvířata – jelena, žábu, želvu a kohouta. Tato přírodní náboženství se smísila s čínským taoismem a konfuciánstvím, které se do Vietnamu dostaly během tisícileté čínské nadvlády.²⁹

Čínská tradice konfuciánství silně posílila určitou roli muže v rodině. Muž je hlavou rodiny a určuje její sociální status. Velkou vážnost má kromě muže i učitel. K nejmarkantnějším rozdílům pocházejícím z fundamentu náboženství je pohled na rodinu. Konfuciánství klade velký důraz na rodinu. Během mé stáže ve Vietnamu jsem si všimla jednoho velkého rozdílu mezi českou společností a vietnamskou. Zatímco u nás je zcela běžné dát své rodiče v určitém věku do domu s pečovatelskou službou, či domova důchodců, je toto jednání ve Vietnamu zcela nemyslitelné a zavrženíhodné. Rodina ve Vietnamu je stále silná životní hodnota. Rodinné vztahy jsou i těsně provázány mezi vzdálenějšími příbuznými. Rodičům, učitelům a starším sourozencům musí ti „níže“ postavení projevovat úctu. To lze spatřit i z filologického hlediska, kde zájmeno *já* má několik ekvivalentů, podle toho v jakém postavení se mluvčí nachází.

Z Číny se do Vietnamu dostal i Buddhismus. Buddhismus Máhajány uctívá asi 50% obyvatel. Buddhistickým bohům patří většinou oltář hlavní. Přibližně dva miliony věřících má sekta Cao Dai, která podivuhodným způsobem skloubila učení nejdůležitějších filozofických a náboženských směrů východní i západní kultury. V rámci stáže jsme se zúčastnili jedné z „bohoslužeb“ a víc než duchovním dojmem na mě celý caodaismus zapůsobil jako ohromné lákadlo pro turisty. Nábožensko – politické hnutí Cao Dai (Božské oko) bylo úředně uznáno v roce 1926.

²⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Vietnam> [online] [cit. 2. 11. 2009]

I. 4. Vietnamské zvyky

I. 4. 1 Kult předků

Z náboženství vyplývá mnoho odlišných vietnamských zvyků. K nejvýznamnějším patří kult předků. V každé vietnamské domácnosti (i v těch „počeštělých“) najdeme oltář. Ten je vybaven miskou s pískem a popelem, do které se zapichují vonné tyčinky. „Základem uctívání předků je vědomí závazku a vděčnosti vůči rodičům, prarodičům i vzdálenějším předkům za to, že dali člověku život.“³⁰ Dále může být na oltáři podnos s ovocem, pálenkou (giou nep – rýžová vodka), vodou a vázičky pro čerstvé květiny. Většinou je ve vietnamské domácnosti ještě jeden oltář pro „bůžka domu“, který má domov ochránit.

I. 4. 2 Stolování

Tradiční stolování je poměrně náročná záležitost. Na přípravu jídla potřebují Vietnamky (o domácnost se většinou stará žena) dvě až tři hodiny. Samotný akt pak také trvá hodinu až dvě, neboť se při něm řeší důležité otázky. Už tento fakt, může v našich uspěchaných podmínkách vyvolávat jakousi nervozitu. Nástroje pro jídlo jsou též odlišné. Je obecně známo, že ve Vietnamu se jí hůlkami. Drobná zrnka rýže ovšem často z hůlek padají, ale to není ve Vietnamu žádný problém. Ba naopak. Chutná –li nám předložené jídlo, spokojenost dáváme hostiteli tím, že zašpiníme ubrus. Jsme –li nasyceni, dáme to najevo tím, že necháme v misce trochu rýže. Budeme-li podle českého zvyku vyjít talíř do posledního drobků, bude nám vietnamský hostitel neustále předkládat další chod.

Ve Vietnamu k jídlu neodmyslitelně patří říhání a mlaskání. V žádném případě se nejedná o akt proti společenské etice. Vietnamci mlaskáním vyjadřují spokojenost s pokrmem. Po dobrém jídlu by si měl každý pořádně říhnout.³¹ Polévka se ve Vietnamu podává jako konečný chod. Je to kvůli místním klimatickým podmínkám. Vlhkost vzduchu je kolem 80% a teplota 30° C ve stínu. Jak jsem již uvedla v první kapitole je podnebí ve Vietnamu opravdu pro lidský organismus extrémně náročné.

³⁰ VASILJEV, I. *Za dědictvím starých Vietů*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 1999

³¹ MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008, s. 138.

Polévkou se doplní potřebná hladina tekutin v těle a také hladina solí, které se při vydatném a hlavně nepřetržitém pocení spotřebovává rapidní rychlostí.

Vietnamci nejsou ze své vlasti zvyklí na mléčné potraviny. Mléko jim páchne a způsobuje jim zažívací potíže. Když v osmdesátých letech začala přistávat letadla z tropického Vietnamu na sněhem zasypanou Ruzyni, dostali Vietnamci „na uvítanou“ ale hlavně na zahřátí teplé kakao. Následky byly tragické.

I. 4. 3 Pozdrav

Nejprve se zdraví muž a až potom žena. Toto pravidlo platí i oficiálním styku. Začneme tedy s oslovením: „Vážení pánové, vážené dámy!“ Chce-li Vietnavec při seznámení s důležitou osobou, které si velmi váží, projevit svou úctu vůči ní, stiskne dotyčnému podávanou ruku a na okamžik ji podrží v dlaních.³² Po pozdravu se rozumí samo sebou, že se zeptáte na zdraví rodiny. Tutéž otázku očekávejte i z druhé strany. Patří k dobrému vychování, že se velmi podrobně zajímáte o partnerův zdravotní stav a on činí na oplátku totéž. Mnoho podnikatelů se rádoby expandujících ve Vietnamu se v této souvislosti dopouští zásadní chyby: obchodní jednání se snaží omezit na konkrétní a praktické konsekvence, ale dialog na téma rodina a zdraví pokládají za nepatřičný a na otázku vietnamského partnera „Jak se daří Vaší paní?“ odpoví pouze jednou krátkou větou. V obchodním jednání se rozhodně vyplatí téma rodina a zdraví. Dáváte najevo svou úctu vůči partnerovi a jeho rodině.

I. 4. 4 Paní, jste pěkná, tlustá

Většina Vietnamců se snaží co nejdříve komunikovat s Čechy a leckdy se dopouští jazykových idiomů. Typický chybný doslovný překlad je fráze „jste pěkný, tlustý“, který se má správně překládat „vypadáte blahobytně, jistě se vám vede dobře“. Ten, kdo má dostatek jídla, je na první pohled silnější, než rolník denně pracující na poli a jistě i odolnější vůči nemocem.³³ Následky této fráze vyřčené na tržišti si dokážete barvitě představit.

³² MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 200, s. 139.

³³ Tamtéž s. 140.

I. 4. 5 „Záludný“ úsměv

„Vietnamci se velmi často usmívají nebo nahlas smějí, a to i v situaci, kdy Evropanovi není jasné, proč se dotyčný směje, a leckdy to považuje za nepřiměřenou reakci.“³⁴ Vietnamec tím dává pouze najevo, že neví co si počít. Evropan často jedná výbušnou reakcí: „Co si o sobě myslí – směje se mi do očí?!“ , neudrží své emoce, začne na Vietnamce křičet, čímž před ním de facto „ztratí tvář“. Hovořila jsem s jedním frustrovaným učitelem autoškoly, který měl pro svou mírnou a klidnou povahu za povinnost školit Vietnamce. Po půl roce to vzdal s konstatováním, že „se ti rákosníci jen všemu hihňají.“ Není divu. Ve Vietnamu vládne v dopravě totální chaos. Převládá pravidlo silnějšího. Máte-li auto – máte přednost. Žádné semaforey, žádná pravidla. Přijede-li Vietnamec zvyklý na dopravní anarchii, tak jeho přirozenou reakcí v autoškolce je úsměv, což školitele často irituje.

I. 4. 6 Dárek

Velmi vtipná podkapitola této práce. Je důležité si nejprve uvědomit, že ve Vietnamu dárek není úplatek. Při úředním jednání v rámci vietnamské společnosti je dárek chápán jako samozřejmost. Projevuje se tím úcta. Dovedu si živě představit, kterak se tento zvyk ihned uchytil v České republice. Během stáže jsem byla na brigádě u jednoho vietnamského obchodníka, který prodával v Hanoji české sklo. Nejenže měl skleněné výrobky neuvěřitelně předražené oproti cenám v České republice, ale Vietnamci ho ve velkém skupovali jako dary pro své nadřízené.

I. 4. 7 Podání předmětu

„Jste uprostřed obchodního či úředního jednání a partner vám chce podat např. zápisník, šálek s čajem apod. Cokoliv vám partner podává, podává to oběma rukama. Jedná se o jasný projev úcty k vaší osobě. V českém prostředí se většina vietnamských obchodníků snaží zákazníkovi podávat zboží oběma rukama.“³⁵

³⁴ MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008, s. 141.

³⁵ Tamtéž s. 142.

I. 4. 8 Dlouhý nehet

Chodíte-li nakupovat na vietnamské tržnice, jistě už jste zaznamenali u některých obchodníků enormně dlouhý nehet u malíčku. Vysvětlení je jednoduché. Kdo má dlouhé nehty, nemusí fyzicky pracovat, může se zabývat duševní činností. U žen se zase cení „bílá“ pleť. Žena, která není vystavená dennímu žáru na poli, není až tak snědá, jako rolnice, která musí být na slunci každý den.

I. 4. 9 Ztratit tvář

„Vietnamským tradicím zcela odporuje otevřená kritika jednotlivce před kolektivem: ta se považuje za nejkřutější trest nadřízeného vůči podřízenému. Proto tedy když nadřízený nevykonává určité věci tak, jak by měl, sejde se s ním mezi čtyřma očima, celou věc mu podrobně vysvětlí a navrhne konkrétní řešení.“³⁶ Neučiní-li tak, ztratí tvář on před dalšími zaměstnanci (užil nejprve silnější kritiku před kolektivem) nebo ztratí tvář zaměstnanec, protože byl středem kritiky před ostatními. Ztratit tvář může každý, kdo křičí nebo dá volný průchod svým emocím.

Jako výrazné specifikum, bych ještě uvedla kolektivní budíček v šest ráno při chroptícím zvuku ampliónů rozmístěných po celé Hanoji, na který jsme si po celou dobu stáže nikdo nezvykl. Ovšem Vietnamci si tak udržují dobrou fyzickou kondici. Velice omezující odlišnost od ČR je kolektivní „večerka“. Každý večer kolem desáté vyrazili do ulic příslušníci vietnamské policie a kontrolovali, zda jsou všechna „restaurační“ zařízení uzavřena. Výjimku pro pokračování v činnosti měla pouze ta, kde byli přítomni občané bílé pleti. S nadsázkou bychom to mohli brát jako diskriminaci ve vlastní majoritní společnosti.

Ještě mě také hodně pobavil jakýsi zvyk, který úzce souvisí s komunistickou stranou. Každý jsme se museli povinně zúčastnit exkurze do Hočiminova mauzolea. Na tom by nebylo nic tak zarážejícího, když se nacházíte na území ovládaném touto stranou. Ale absurdita byla v tom, že nejenom, že jsme neplatili vstupné, ale každý jsme za tuto povinnou návštěvu obdržel cca 5 dolarů.

³⁶ MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008, s. 143.

I. 5. Historické mezníky

„Vietnam se může pochlubit opravdu starobyrou tradicí. Na počátku doby bronzové se kmeny Vietů usadily na území dnešního severního a části středního Vietnamu.“³⁷. Skutečně obdivuhodnou památkou na dobu bronzovou jsou až 3 tisíce let staré velké bronzové bubny s rituální funkcí, jejichž bohatý dekor se dnes stal nositelem idejí a cenných sdělení o duchovním a hmotném životě svých tvůrců. Po více než tisíc let se upevňovala kulturní identita Vietů, než se roku 111 př. n. l. dostali pod čínskou dominaci. Tisíciletou, mnohdy krutou čínskou nadvládu provázal silný odpor a mnoho povstání, přesto stykem s čínskou kulturou došlo ke změnám, které spoluurčily kulturní rysy nynějšího vietnamského společenství. Proběhla vzájemná výměna řady kulturních prvků: Číňané se naučili například sklízni dvou úrod rýže ročně, inkrustaci perletí, Vietové mimo jiné výrobě papíru a porcelánu, ale co je podstatné – seznámili se s buddhismem (také přes Indii), taoismem a konfucianstvím.

Roku 938 n. l. se Vietům podařilo obnovit politickou nezávislost a čínské kulturní prvky začali využívat k rozkvětu vlastního státu. Společnost se postupně přesunula k feudalismu. Roku **1076** byla založena v Than Longu (současné Hanoji), v Chrámě literatury, zasvěceném Konfuciovi a tehdejším centru kultury a vzdělanosti, **Národní akademie**, obdoba naší univerzity (oproti ní má založení nejstarší univerzity 1348 ve Střední Evropě takřka 300 let zpoždění). Za dynastie Tran (1225- 1400) bylo upevnění feudálního centralizovaného státu a státní ideologie se stává konfucianství.³⁸

13. století v téměř stejné době se jak Vietnam, tak tehdejší země Koruny české staly objektem vpádu mocného národa Mongolů: Vietnamcům se jejich útok vždy podařilo odrazit³⁹. Od 15. století se na území Vietnamu dostávají evropští misionáři a obchodníci. Vietnamci tehdy uznávali jejich technické i léčitelské znalosti, ale svou „nekulturností“ pro ně byli barbary. Dílem portugalských a španělských misionářů byl zápis vietnamštiny do latinky, který zdokonalil Alexandre de Rhodes. Od 18. století se mezi misionáři přinášející do Vietnamu křesťanství začali objevovat i čeští jezuité. Na přelomu 18. a 19. století nabyl Vietnam takové rozlohy, jakou má dnes: ve střední části

³⁷ MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008, s. 134.

³⁸ tamtéž s. 134.

³⁹ tamtéž s. 135.

došlo k fúzi s poraženým státem Čampa, na jihu k získání delty Mekongu na Khméřském království. Dodnes se zde proto odrážejí hinduistické a indické kulturní vlivy.

V polovině 19. století se na území celé Indočíny systematicky usazují Francouzi, kteří nakonec z Vietnamu vytvořili svoji kolonii a zahájili tzv. „civilizační misi“. „Civilizační misi“ v zemi, která disponovala starší kulturní a vzdělanostní tradicí nežli země jejích kolonizátorů. Kolonie **Francouzská Indočína** byla federací skládající se ze čtyř hlavních koloniálních protektorátů: **Tonkinu**, **Annamu**, Kambodže a Laosu a jedné přímé francouzské kolonie **Kočinčíny**. Hlavním městem Francouzské Indočíny byla **Hanoj**. Ve čtyřech protektorátech byla Francouzi ponechána určitá moc v rukách místních vládců, tj. vietnamských císařů a laoských a kambodžských králů. Místní vládcové měli de iure v rukách veškerou moc, ale ve skutečnosti byli jen figurkami francouzského vlivu v zemi. Francouzský útlak přerušila 2. světová válka: v letech 1941–1945 obsadilo Indočínu japonské vojsko. V té době se do čela vietnamského odporu proti francouzské a japonské okupaci postavil **Ho Či Min**, zakladatel Komunistické strany Vietnamu a autor Vietnamské deklarace nezávislosti.⁴⁰ 2. 9. 1945 jím byla v severním Vietnamu vyhlášena Vietnamská demokratická republika.

Francie však o svou kolonii přijít nechtěla, proto roku 1946 konflikt obnovila. Navzdory masivní americké pomoci Francouzi v roce 1954 po dlouhých bojích definitivně prohráli a byli donuceni podepsat **Ženevské dohody**. Francie se vzdala svých nároků v regionu a Vietnam byl prozatímně rozdělen 17. rovnoběžkou na severní Vietnamskou demokratickou republiku s prezidentem Ho Či Minem a jižní Vietnamskou republiku. O rok později měly proběhnout svobodné volby, na jejichž základě měla být země znovu sjednocena. Jihovietnamský prezident **Ngo Dinh Diem** však volby s podporou **USA** odmítl, neboť byla téměř jistá výhra Ho Či Mina a jeho komunistické strany, která byla populární jako hlavní síla osvobození od kolonizátorů.⁴¹ Americkou angažovanost podporovala tehdy široce přijímaná tzv. teorie domina: podle ní, pokud by do komunistických rukou padl jižní Vietnam, následovaly

⁴⁰ projekt Varianty, Člověk v tísní, společnost při ČT, o.p.s., 2002, [online] [cit. 25. 11. 2009] dostupné na [www: <http://varianty.cz>](http://varianty.cz).s. 365.

⁴¹ DUIKAR W. J., *Ho Či Min*, Praha: Buchal, 2003

by další státy Indočíny.⁴² Vietnamští komunisté nesouhlasili a prohlašovali, že si přejí jen národní nezávislost, sjednocení a správní a politické uspořádání své země podle komunistických vzorů. Byli podporováni bývalým Sovětským svazem a Čínou, Spojené státy se obávaly rozšiřujícího se sovětského vlivu na světě: rovnováha soupeřů studené války by se značně narušila.⁴³

Tak vznikl jeden z nejdiskutovanějších konfliktů 20. století a v roce 1963 nejnepopulárnější válka v dějinách USA. Dnes se v kontextu s konfliktem v Afghánistánu hovoří o **Obamově Vietnamu**. Vietnam se pro Američany stal tristním historickým mezníkem. Američané ve válce ve Vietnamu narazili na partyzánskou válku, na niž nebyli vycvičeni. Na vietnamské straně byla mnohonásobně vyšší vůle bojovat a přinášet oběti. Zejména díky masovým protestům veřejnosti v USA, která prostřednictvím médií sledovala otrěsné válečné záběry a naprosto přestala věřit ve slibovaný brzký konec a výhru, americké vojsko opustilo Vietnam v roce **1973** – po podepsání **Pařížských dohod** o ukončení války – aniž by trvalo na odchodu severovietnamské armády z jižního Vietnamu.⁴⁴

Krutá válka si vyžádala v průměru na 4 miliony (cca 10% vietnamské populace) obětí mezi civilisty, z nichž velký počet byl zabit či zraněn v důsledku pravidelného a takřka neustálého amerického bombardování, miliony lidí na venkově byly navíc zasaženy toxickým a karcinogenním herbicidem známým jako „Agent Orange“, nadměru využívaným v zalesněných oblastech. Mnoha lidem postiženým tímto chemickým defoliantem se dodnes rodí děti s fyzickým či psychickým handicapem. Že je situace stále vážná deklaruje i částečně charitativní akce **Miss Vietnam v ČR** organizovaná sdružením Info-Dráček. „Občanská sdružení INFO-DRÁČEK a Development Worldwide se ve spolupráci s pořadající společností MISS VIETNAM ČR 2009 aktivně zapojila do projektu "Pomoc postiženým dioxiny (Agent Orange) ve Vietnamu". Se sloganem "Hlasy dětí dioxinů".⁴⁵ A to je 37 let po válce!

⁴² projekt Varianty, Člověk v tísní, společnost při ČT, o.p.s., 2002, dostupné z www: <<http://varianty.cz>> s. 366.

⁴³ KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc: Votobia 1997

⁴⁴ MÜLLEEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008. s. 134.

⁴⁵ <http://www.info-dracek.cz/news/pomoc-postizenym-dioxiny-ve-vietnamu/> [online] [cit. 2009-12-29]

I. 6 Jazyk

I. 6. 1 Vývoj jazyka

Nejstarším písmem užívaným ve Vietnamu bylo čínské znakové písmo. Zhruba od 8.století se vedle sebe paralelně prolíná klasická čínština (ve Vietnamu označená jako *chữ nho*) s tzv. jižními znaky *chữ nôm*. (*chữ* = písmo; *nôm*. = jih) Ve 13. století je v jižních znacích zapsáno první literární dílo a nápisy na Stélách. Ve 14. století museli učenci ovládat jak klasickou čínštinu, tak jižní znaky. Zásadní zvrát ve vývoji písma nastal roku 1407 za dynastie Ho. Byly zavedeny reformy v oblasti administrativního aparátu, pozemkové reformy a v oblasti písma plně nahradily čínštinu jižní znaky. Za pozdní dynastie Le (1786) byly jižní znaky odsunuty na druhé místo. Po staletí tak vedle sebe koexistovala: mluvená vietnamština, mluvená čínština, psaná čínština, mluvené jižní znaky, psané jižní znaky.

Do toho začínají jezdit do Vietnamu misionáři, kteří začínají zavádět latinu. Začali již v 17. století tvořit fonetický přepis vietnamštiny, který nejprve užívali jen ty vrstvy obyvatelstva, které přijaly křesťanství. Plnou latinizaci dokončil Alexandre de Rhodes, který jako první sloužil bohoslužbu ve vietnamštině. Latinizace nebyla a priori pomoc negramotným Vietnamcům, ale výchova ke křesťanství ve „vietnamsko-francouzské“ Kočinčíně.

I. 6. 2 Komparace češtiny a vietnamštiny

Jazyk má bezprostřední vztah ke kultuře a myšlení národa, který jej používá k dorozumívání. Jednotlivé národy tedy používají sobě vlastní prostředky k vyjádření svých myšlenek. Zatímco např. u slovanských jazyků je běžným prostředkem flexe, u polysyntetického jazyka, jakým je vietnamština *tiếng Việt*, se s ní nesetkáme. Důvodem je charakter vietnamského jazyka, kdy slovo tvoří jeden neměnný morfém. „Vietnamština typologicky patří k polysyntetickému typu. Z genealogického hlediska ji řadíme do austroasijské jazykové rodiny. Vietnamština je tak jako některé další jazyky v JV Asii tónový jazyk. Má 6 tónů; změna tónu působí změnu ve významu slova.“⁴⁶

⁴⁶ PUCEK, V. a kol. *Ekonomický a politický přehled zemí Dálného východu* Praha, FF UK, s. 137.

V češtině například u otázek trochu zvedáme hlas, u sdělovacích vět hlas zase trochu klesne. Toto je ve vietnamštině naprosto vyloučené, protože změna tónu vede vždy ke změně významu slova. Jako učebnicový příklad bývá uváděn vliv změny tónu na význam slova *ma*. Samotné slovo znamená „duch“ nebo „strašidlo“. Vyslovíme-li je ovšem s klesajícím tónem, znamená „který“, se stoupajícím tónem pak „matka“ (převážně na jihu země) nebo „líce“ (na tváři). *Ma* s klesajícím a poté stoupajícím tónem znamená „hrob“, s trochu jiným, ale též stoupajícím tónem označuje „jezdce“ v šachové hře. A nakonec *ma* s hlubokým tónem znamená „rýžovou sazenici“.⁴⁷

Tóny

- tóny rozlišujeme na základě registru na vysoké (A, Ă, Á) a nízké (À, Ằ, Ạ)
- podle tonálního průběhu je dělíme na rovné (A, À), dále na nerovné nelomené (Á, Ạ) a nerovné lomené (Ằ, Ẳ)

Tón	označení	označené samohlásky											
Ngang (vysoký rovný)	bez označení	A/a	Ă/ă	Â/â	E/e	Ê/ê	I/i	O/o	Ô/ô	Ơ/ơ	U/u	Ư/ư	Y/y
Huyền (klesavý)	obrácena čárka	À/à	Ằ/ằ	Ẳ/ẳ	È/è	Ề/ề	Ì/ì	Ò/ò	Ỗ/ỗ	Ờ/ờ	Ù/ù	Ừ/ừ	Ỡ/ỡ
Hỏi (klesavě-stoupavý)	háček	Ả/ả	Ẻ/ẻ	Ẵ/ẵ	Ế/ế	Ễ/ễ	Ỉ/ỉ	Ổ/ổ	Ỗ/ỗ	Ở/ở	Ủ/ủ	Ử/ử	Ỡ/ỡ
Ngã (hlasivkově stoupavý)	vlnovka	Ã/ã	Ẻ/ẻ	Ẵ/ẵ	Ế/ế	Ễ/ễ	Ỉ/ỉ	Ổ/ổ	Ỗ/ỗ	Ở/ở	Ủ/ủ	Ử/ử	Ỡ/ỡ
Sắc (stoupavý)	čárka	Á/á	Ằ/ằ	Ẳ/ẳ	É/é	Ề/ề	Í/í	Ó/ó	Ỗ/ỗ	Ờ/ờ	Ú/ú	Ừ/ừ	Ỡ/ỡ
Nặng (příškrčený)	tečka pod	Ạ/ạ	Ằ/ằ	Ẳ/ẳ	Ệ/ệ	Ề/ề	Ị/ị	Ọ/ọ	Ỗ/ỗ	Ờ/ờ	Ụ/ụ	Ừ/ừ	Ỡ/ỡ

⁴⁷ <http://ktv.mff.cuni.cz/IFORUM-3162.html> [online] [cit.2009-12-28]

Ve vietnamštině neexistují písmena: f, j, w, z. Veškerá slova jsou jednoslabičná a vždy obsahují souhlásku, proto je pro Vietnamce nesmírně obtížné vyslovit např.: *zmrzlina*, *čtvrťka*. Některá česká slova jsou pro Vietnamce příliš dlouhá a vyskytují se v nich podobné slabiky, které Vietnamec snadno přehlédne. Jako příklad uvedu slovo meteorologický. Třikrát „o“ za sebou je opravdu moc, proto se může velmi snadno stát, že někdo místo toho napíše „meterologický“.⁴⁸ Náš klasický jazykolam „stč prst skrz krk“ z Vietnamce nedostanete.

Další problém, se kterým se potýkají nejen Vietnamci, ale i většina ostatních cizinců, představuje jedna jedinečná česká samohláska „ř“. Stejně tak Vietnamci nevysloví na konci slova „r“. Ale pokud je toto slovo v jiném tvaru, a má tedy jinou koncovku, tak ji vysloví normálně (např. kantora). Nakonec o dikci – tedy spíše o kadenci mluvy. „ Pro každého Vietnamce je čeština „smrští zvuků vystřelených z kalašnikova“, a to i u lidí, kteří z pohledu Čechů mluví docela pomalu.“⁴⁹

⁴⁸ <http://ktv.mff.cuni.cz/IFORUM-3162.html> [online] [cit. 2009-12-28]

⁴⁹ tamtéž

II. Vietnamská komunita na území Českého státu

„Historie vietnamské imigrace má důležité místo v pochopení současné existence Vietnamců v českých zemích. Relativně dobré zkušenosti s životem v Československu před rokem 1989 sehrávají zásadní roli při volbě ČR jako cílové země imigrantů. Znalost reálií je dále významnou výhodou při adaptaci komunit v českém lokálním prostředí.“⁵⁰ V období 1950 – 1989 přijížděli Vietnamci na české území v rámci dvou dohod: **Dohoda o kulturní spolupráci** a **Dohody o vědeckotechnologické spolupráci**. Česko - vietnamské vztahy byly nadále posilovány mnoha dalšími kroky. Uzavřela se dohoda zemědělských družstev, družba škol, dohoda o spolupráci mezi Čedokem a Vietnamtourism, spolupráce v oblasti zdravotnictví atd. Chronologicky můžeme vývoj vztahů popsat takto:

II. 1. Padesátá léta

Vietnamci migrovali do Evropy již v období francouzské Indočíny (viz str. 21). Diplomatické vztahy navázala tehdejší ČSSR s VDR 2. 2. 1950 (jako čtvrtý stát po ČLR, SSSR a MLR). Vzájemné vztahy se poté odvíjely od „všestranné přátelské spolupráce a vzájemné pomoci v duchu marxismu-leninismu a socialistického internacionalismu“.⁵¹ V roce 1956 se začala intenzivně rozvíjet vědeckotechnická spolupráce, která mimo jiné zahrnovala přípravu vietnamských odborníků v Československu, především ve strojírenství a lehkém průmyslu. V témž roce přijelo v rámci mezinárodní pomoci válkou postiženému Vietnamu 100 šesti až třináctiletých dětí, některé z nich vystudovaly postupně všechny stupně českých škol. Na rozdíl od let šedesátých byli tito Vietnamci etablováni do průmyslových odvětví. Zejména do oborů textilních, potravinářských a obuvnických. Významná je čs. zdravotnická pomoc. ČSSR vybuďovalo moderní nemocnici v přístavní městě Hai Phong a trvale do ní vysílalo lékaře a další zdravotnický personál.

⁵⁰ BROUČEK, S. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003 [cit. 2. 11. 2009] dostupné na [www: <http://cizinci.mpsv.cz>](http://cizinci.mpsv.cz)

⁵¹ MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008, s. 136.

II. 2. Šedesátá léta

Počátkem 60. let začali přijíždět studenti a aspiranti na československé vysoké školy, kteří studovali převážně na školách ekonomického a technického směru. Vysokoškolští pedagogové byli překvapeni dobrými a leckdy výbornými studijními výsledky. Bylo to zapříčiněné zejména obavou z okamžitého návratu do vlasti, neboť vietnamská strana považovala špatné studijní výsledky za špatnou reklamu vlasti (k uvolnění došlo až v 80. letech v souvislosti s velkým počtem vietnamských studujících.). Obecný pohled naší společnosti na vietnamské občany pohybujících se u nás v této době lze charakterizovat takto: jedná se o usměvavé a pilné lidi, pohybující se ve skupinkách, zpravidla na sebe příliš neupozorňující. Československá společnost se více o vietnamskou kulturu a zvyky nezajímala, ale registrovala dlouhotrvající válku ve Vietnamu a do jisté míry projevila empatii s vietnamskými občany. V roce 1967 na základě usnesení vlády ČSSR přijelo z Vietnamu na zaškolení v oborech strojírenství, metalurgie a spotřebního průmyslu 2 146 praktikantů⁵². Další vietnamští občané ve věku 17 – 25 let přijížděli na základě Dohody o odborné přípravě občanů Vietnamu. Ani v padesátých ani v šedesátých letech nejsou zaznamenány žádné rasistické útoky.

II. 3. Sedmdesátá léta

Na základě Dohody o odborné přípravě občanů Vietnamské demokratické republiky v československých organizacích podepsané 8. 4. 1974 přijelo do ČSSR dalších 5 069 vietnamských občanů.⁵³ Jejich pobyt trval celkem 6 let a sestával se ze 6ti měsíční jazykové přípravy, dvou až tříleté odborné výuky v učňovských zařízeních a z praxe trvající 2,5 – 3,5 roku. Praxi získávali převážně ve strojírenských profesích, v energetice a stavebnictví. Vybraní občané VSR měli rovněž možnost navštěvovat střední odborné školy při zaměstnání. Do roku 1975 přijížděli převážně vietnamští občané z VDR – tedy ze severního Vietnamu. Vietnam byl po vítězství na Dien Bien Phu v roce 1954 rozdělen na severní Vietnamskou demokratickou republiku (VDR)

⁵² MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008, s. 137.

⁵³ Tamtéž s. 137.

a jižní Vietnamskou republiku(viz str. 21). Po porážce saigonského režimu všeobecným lidovým povstáním v roce 1975 byl Vietnam opět sjednocen a ustanovena jednotná Vietnamská socialistická republika (VSR). „ Vláda ČSSR svým usnesením č. 337 zde dne 19. 12. 1979 o sjednání dohody s Vietnamem o odborné přípravě a dalším zvyšování kvalifikace vietnamských občanů v č. organizacích vyslovila souhlas s odbornou přípravou 3500 vietnamských občanů v letech 1980- 1983 s tím, že vzniklé náklady budou uhrazeny výnosy z práce občanů VSR.“⁵⁴

II. 4. Osmdesátá léta

V první polovině 80. let dosahuje migrace nejlepší organizace. Dochází ke snaze vybírat učně a stážisty podle potřeby provincií a jednotlivých resortů a jejich podniků. Také jazyková příprava migrantů již ve Vietnamu a pak v ČSSR je relativně nejkvalitnější za celé sledované období. Ve druhé polovině 80. let dochází z obou zúčastněných stran (vietnamské a československé) k vlastnímu jednostrannému využívání situace. Československo stále více využívá Vietnamce v neatraktivních oborech, na pásové výrobě ve fabrikách, při pomocných pracích a při "záchraně" plnění plánu. Na vietnamské straně se objevuje možnost **migrace za úplatu**. Vietnamci využívají výdělků k posílání zboží do Vietnamu. Do ČSSR se dostávají i kriminální živly, lidé z prostředí, kde byly normální úplatky, děti funkcionářů atd. Snaha naučit se řemeslu či zdokonalit se v pracovní činnosti ustupuje vidině rychlejšího a snadnějšího výdělků.⁵⁵

Oficiální státní návštěva tehdejšího prezidenta ČSSR Gustava Husáka ve Vietnamu, Laosu a Kambodži vyústila podepsáním Smlouvy o přátelství a spolupráci mezi ČSSR a VSR v souvislosti s níž byla podepsána Dohoda o dočasném zaměstnávání kvalifikovaných pracovníků VSR a do ČCSR přijelo kolem **30 000** Vietnamců.

Jazyková a kulturní příprava se odehrávala především v jazykovém středisku ve Štítech na Moravě a v jazykovém středisku v Dubu u Prachatic. V první polovině 80. let dosahoval počet vietnamských občanů v ČSSR přibližně 27 000 v převážně

⁵⁴ srov. MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008. str. 137.

⁵⁵ BROUČEK, S. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003 [cit. 2. 11. 2009] dostupné na [www: <http://cizinci.mpsv.cz>](http://cizinci.mpsv.cz)

pracujících profesích (po roce 1985 každoročně asi 17 000). Přicházeli ve věku mezi 18 a 45 lety, bez rodin, z různých částí Vietnamu, dvě třetiny tvořili dělníci, kteří byli zaměstnání především ve Spolaně Neratovice, Fruta – Mochov, Blanické strojírně ve Vlašimi, sklárny atd. Do České republiky odešli a odcházejí v naprosté většině Vietové (Kinh). Imigranti pocházejí především z venkova a větších měst bývalého severního Vietnamu, nejvíce z chudších provincií Nghe An a Ha Tinh, dále Hung Yen, Hai Duong a pak delty Rudé řeky.

V tomto období se **podstatně změnil pohled československé společnosti na vietnamské etnikum**: jeho intenzivní cestování po celé republice a nakupování obrovského množství zboží, které pak zasílali do vlasti, bylo mnohým trnem v oku. Nejžádanější byla kola, mopedy, šicí stroje, látky, léky a drogistické zboží. Dodnes se ve Vietnamu setkáme se starými babetami, koly značky Favorit a Liberta. Vzhledem k tristním podmínkám poválečného Vietnamu, zmítaného sociální a ekonomickou krizí, místy hladomorem, se nelze divit, že motivací Vietnamců, s jakou k nám přijížděli, bylo co nejvíce vydělat, nakoupit zboží za maximálně povolenou částku a poslat je do své vlasti: přispěli tak nesmírně k ekonomickému povznesení rodiny. Během krátké doby byli Vietnamci považováni za etnikum kupující určité druhy zboží za jakoukoliv cenu a zároveň za velmi schopné obchodníky.

Získání místa v určitých lukrativních odvětvích často znamenalo složení nemalé částky na příslušném vietnamském ministerstvu, nezřídka se na ní podílelo široce rozvětvené příbuzenstvo. Většinou však u nás Vietnamci zastávali práce, kterým se čeští pracovníci vyhýbali, pro některé obory se časem stali nezbytnou pracovní silou. Již tehdy byli Vietnamci schopni čilého obchodování – přivydělávali si např. tím, že z látky zde nakoupené šili oděvy alespoň stříhem podobné západní módě a místnímu obyvatelstvu je prodávali. Ve zmíněném období též vzrostl počet smíšených manželství, bohužel velké procento z nich trvalo jen velmi krátce.⁵⁶

II. 5. Devadesátá léta

„Po roce 1989 se k Vietnamcům "starousedlické" populace přidávají následné imigrační proudy:

1. z Vietnamu na základě možnosti scelování rodin,

⁵⁶ MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. Praha: Portál, 2008. str. 138.

2. příchodem z Německa, většinou po r. 1993, kdy Německo ukončilo s Vietnamci, kteří měli pracovní smlouvy z doby NDR, pracovní pobyty a nutilo je po finančním vyrovnání k reemigraci,
3. příchodem Vietnamců z dalších zemí: především ze Slovenska, dále z Polska a Maďarska,
4. nelegální migrace z Vietnamu putovala přes Rusko, kde jednotlivci a malé skupiny pobýli v Moskvě až tři měsíce při čekání na další cestu do Maďarska. Po příchodu do Budapešti následoval většinou několikátýdenní pobyt jako příprava na překonání hranic slovensko-maďarských a česko-slovenských prostřednictvím kamionů.⁵⁷

Po vytvoření ČSFR došlo dle rozhodnutí naší vlády jak k hromadnému posílání vietnamských pracujících domů, tak k finanční kompenzaci za porušení smlouvy na účet Ministerstva práce, válečných invalidů a sociálních věcí VSR. V této době se **Vietnamci** často stávali **terčem útoků pravicových extremistů**. I přes politické neshody se však česko-vietnamské vztahy nikdy zcela nepřerušily a změna podnikatelských podmínek v naší zemi umožnila rovněž Vietnamcům získat živnostenský list, podnikat, a tedy zůstat.

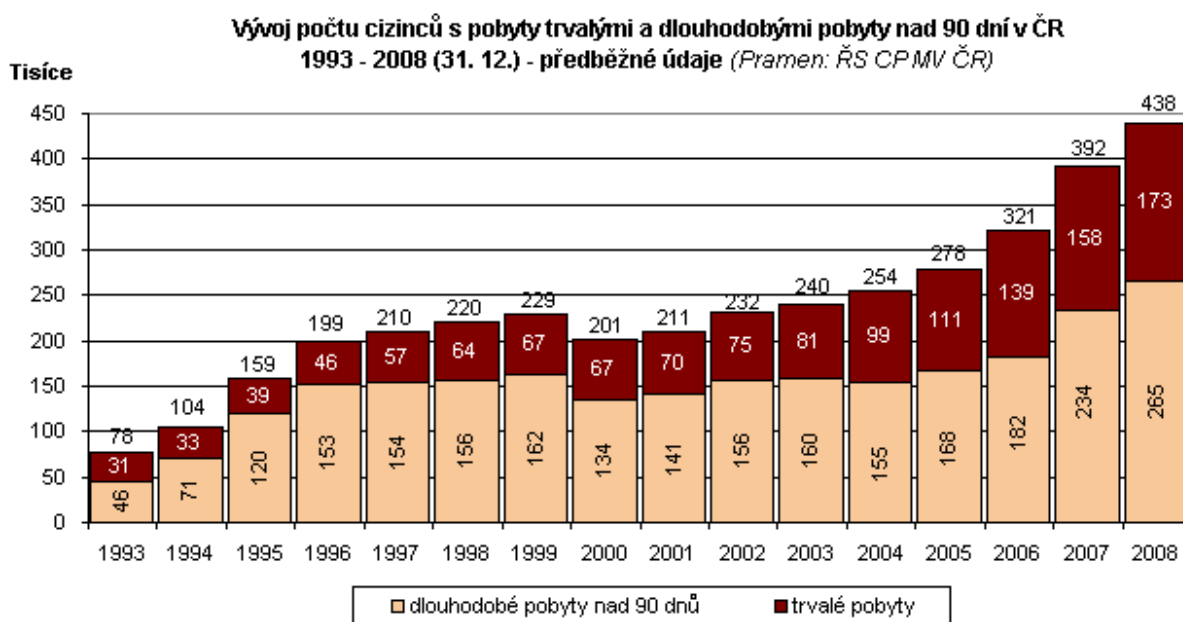
V devadesátých letech je tedy ze strany vlády ČR zaznamenán první větší nátlak k odsunu Vietnamců. Tlak na návrat do Vietnamu byl ale **nedůsledný**. Dřívější pobyt v ČSSR umožňoval zůstat zde nebo jinde v Evropě. Nabízelo se několik variant, jak se vyhnout návratu do VSR. Nejvíce využívanou možností byla migrace do sousedních zemí, zvláště do Německa a dále založení s. r. o. společně s občany České republiky. Následně pak byla možnost získat živnostenské oprávnění a dlouhodobý pobyt resp. později trvalý pobyt.

⁵⁷BROUČEK, S. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003 [cit. 2. 11. 2009] dostupné na [www: <http://cizinci.mpsv.cz>](http://cizinci.mpsv.cz).

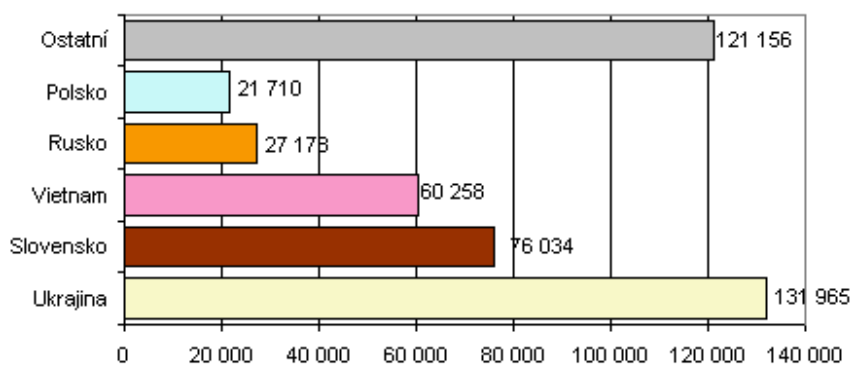
III. Aktuální vztahy Čechů a Vietnamců

V roce 2000 mělo povolení k pobytu na území České republiky 23 556 vietnamských občanů, okolo tisíce Vietnamců získalo do konce roku 2001 české občanství, 156 občanům vietnamské národnosti byl mezi lety 1990–2001 udělen azyl. Vietnamských podnikatelů evidovaly úřady v počtu 19 307.

58

**5 nejčetnějších státních občanství cizinců v ČR - k 31. 12. 2008
předběžné údaje (Pramen: ŘS CPMV ČR)**

Nejnovější čísla ze statistického úřadu hovoří takto: „K 31. 7. 2009 byli v ČR nejčastěji zastoupeni občané Ukrajiny (133 773 osob, 30 %) a Slovenska

⁵⁸ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001 [online] [cit. 2009-11-29]

(76 956 osob, 17 %). Dále následovala státní občanství: Vietnam (60 998 osob, 14 %), Rusko (29 144 osob, 7 %) a Polsko (20 700 osob, 5 %).⁵⁹

Podle platné legislativy ČR konkrétně dle zákona č. 326/1999 *o pobytu cizinců na území ČR* a o změně některých zákonů a dle zákona č. 435 /2004 *o zaměstnanosti* můžeme rozdělit zde žijící cizince takto:

1. občané třetích zemí pobývajících v ČR **krátkodobě (obecně do 90 dnů) bez víz**. Občané těch zemí, se kterými má ČR uzavřenou dohodu o bezvízovém styku. Cizinec může na území pobývat bez víza nejen na základě mezinárodní smlouvy, ale též na základě nařízení vlády (a v některých dalších případech vymezených v § 18 zákona č. 326/1999 Sb.)
2. občané třetích zemí pobývajících v ČR **na základě krátkodobých víz do 90 dní**. Občané těch zemí, se kterými nemá ČR uzavřenou dohodu o bezvízovém styku.
3. občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě **víz nad 90 dní**. Vízum tohoto typu nově nelze prodloužit. Maximální platnost tohoto víza je jeden rok; navazuje na něj povolení k dlouhodobému pobytu (viz níže).
4. občané třetích zemí s **povolením k dlouhodobému pobytu**. Jedná se o povolení navazující na víza nad 90 dní, vydává se na dobu jednoho roku a po uplynutí této lhůty je lze prodloužit.
5. občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě **povolení k trvalému pobytu** (o trvalý pobyt lze požádat (§66-68 zákona č. 326/1999 Sb.) (i) obecně za 5 let nepřetržitého pobytu na vízum nad 90 dní nebo povolení k dlouhodobému pobytu v ČR bez dalších podmínek nebo, (ii) po 4 letech nepřetržitého pobytu, a to cizinci, který na území pobývá v rámci přechodného pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany, (iii) po 2,5 letech, pokud jde o úspěšné absolventy pilotního projektu MPSV "Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků", (iv) bez ohledu na délku předchozího pobytu, pokud o trvalý pobyt žádá za účelem soužití se svým rodinným příslušníkem, který je občanem ČR s trvalým pobyt v ČR nebo v případě humanitárních nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele).

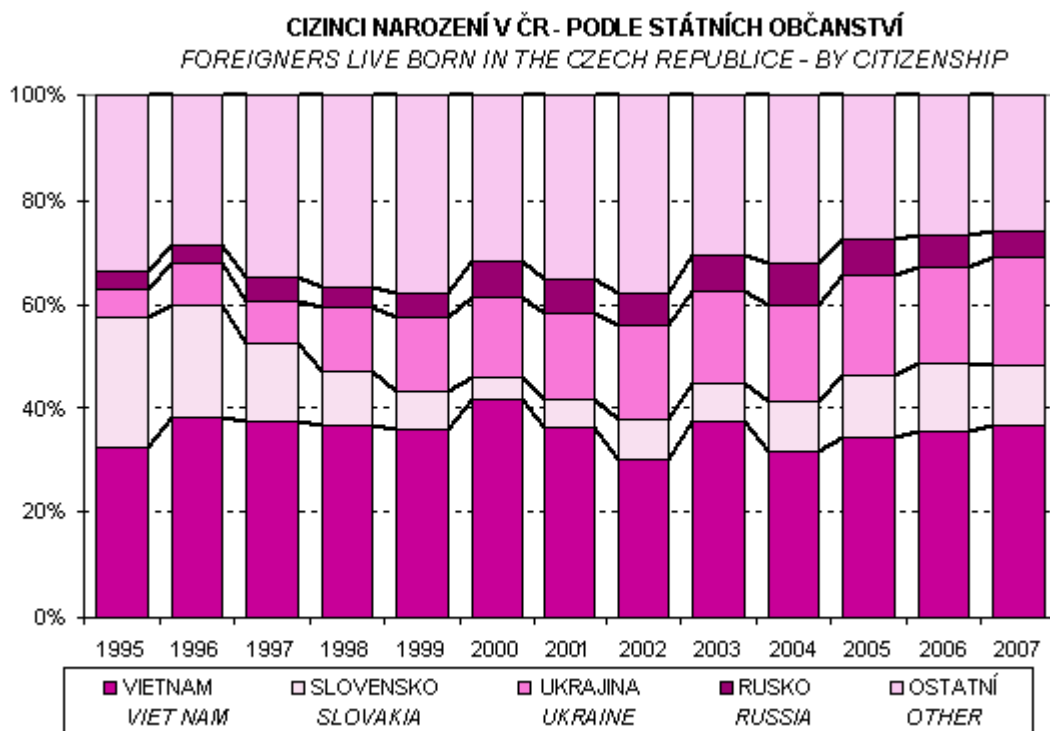
⁵⁹ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001 [online] [cit. 2009-11-29]

6. **cizinci s platným azylem.** Úspěšní žadatelé o azyl pobývajících v ČR; platný azyl rozsahem práv a povinností odpovídá trvalému pobytu.
7. **cizinci pobývajících v ČR v rámci dočasné ochrany.** Na základě zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců a na základě nařízení vlády nebo rozhodnutím Rady Evropské unie; jedná se o opatření při hromadném exodu v důsledku ozbrojeného konfliktu, živelné pohromy nebo soustavného porušování lidských práv v zemi původu, které by mělo chránit exulanty a poskytnout jim dočasné útočiště do doby odeznění kritické situace. Cizinci podléhající dočasné ochraně a strpění jsou Cizineckou policií vedeni a vykazováni v rámci povolení k dlouhodobému pobytu.
8. **nelegálně pobývajících cizinci v ČR** (např. cizinci pobývajících v ČR po vypršení platnosti víz a povolení k pobytu nebo bez potřebných víz nebo povolení apod.).⁶⁰

III. 1. Druhá generace – Banánové děti

Vietnamci sami říkají svým potomkům narozených na Západě (což jsou z vietnamského hlediska všechny země na západ od Vietnamu) banánové děti. Banánové děti vypadají asijsky, ale doma se cítí v Evropě. Prostě jsou na venek žlutí, ale uvnitř bílí – jako banán. Porovnáme-li počty narozených (banánových) dětí v ČR, dospějeme k zajímavému číslu (viz odkaz na graf 62). Rodiče vietnamských dětí jsou ochotni investovat do vzdělání svých dětí nemalé peníze. Vzrostl i počet Vietnamců studujících na soukromých vysokých školách. Vietnamští studenti jsou většinou velmi pečliví a svědomití. Jsou i velice samostatní a odpovědní, jelikož jsou nuceni zařizovat všechny záležitosti při styku s majoritou, protože jejich rodiče mají s češtinou většinou problémy. Často tlumočí svým rodičům při jednáních s úřady nebo policií. Banánové děti jsou de facto jedinou vazbou k české majoritní společnosti. Získávají postupně české přátele a povědomí o české kultuře.

⁶⁰ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-souvisejici_legislativa [cit. 2009-11-25]

61

Vzhledem k velmi pozitivnímu přístupu (konfuciánská tradice) ke vzdělání jsou Vietnamci v systému školství ČR na předních místech.

Mateřské školy

„Podíl cizinců v mateřských školách činí 1,1 % všech dětí navštěvujících mateřskou školu. **Naprostá většina dětí - cizinců** v mateřských školách pochází z **Vietnamu (32,5 %)**, dále z Ukrajiny (19,2 %), Slovenska (15,3 %) a Ruska (6,4 %).

Základní školy

V České republice tvoří cizinci 1,5 % žáků v základních školách. Nejčastěji se jedná, stejně jako v mateřských školách, o občany **Vietnamu (26,0 %)**, Ukrajiny (22,8 %), Slovenska (18,9 %) a Ruska (7,0 %).

Střední školy

V oblasti středního školství činí podíl studujících cizinců celkem 1,1 %. Jedná se především o občany **Vietnamu (25,4 %)**, Ukrajiny (21,8 %), Slovenska (16,4 %) a Ruska (10,4 %).“⁶²

⁶¹ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu [online] [cit. 2009-12-25]

⁶² <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/p/1414-08>[online] [cit. 2009-12-25]

Vysoké školy

„Vysoké školství je oblast vzdělávání, ve které studuje nejvíce cizinců. Od akademického roku 2003/04 se počet cizinců studujících na českých veřejných a soukromých vysokých školách zdvojnásobil, cizinci studují především v bakalářských a magisterských studijních programech prezenční formou a tvoří 8,0 % všech studentů veřejných a soukromých vysokých škol.

Počty studentů pochopitelně závisejí na počtu poprvé zapsaných ke studiu v jednotlivých letech. Cizinci tvoří 9,0 % všech poprvé zapsaných na vysoké školy. Z celkového počtu absolventů veřejných a soukromých vysokých škol je celkem 6,3 % cizinců.

Nejvíce cizinců studuje na vysokých školách v Praze a v Brně, nejčastěji se jedná o studenty ze Slovenska. Po roce 2000 jsme zaznamenali nárůst počtu studentů z bývalých států Sovětského svazu (Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Kazachstán a další). Poměrně velký počet studentů je i z **Vietnamu**, Spojených států, Spojeného království, Portugalska, Německa a Polska.“⁶³

„Cizinci mají v České republice v oblasti základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání **stejná práva a povinnosti jako občané České republiky** (pokud není zákonem stanoveno jinak). **Cizincům náleží právo na vzdělání podle Listiny základních práv a svobod.** K předškolnímu, základnímu uměleckému a jazykovému vzdělávání mají za stejných podmínek jako občané České republiky a států Evropské unie přístup osoby, pokud mají na území České republiky právo k pobytu na dobu delší než 90 dnů, případně pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, pokud jsou azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany nebo osobami požívajícími dočasné ochrany.“⁶⁴

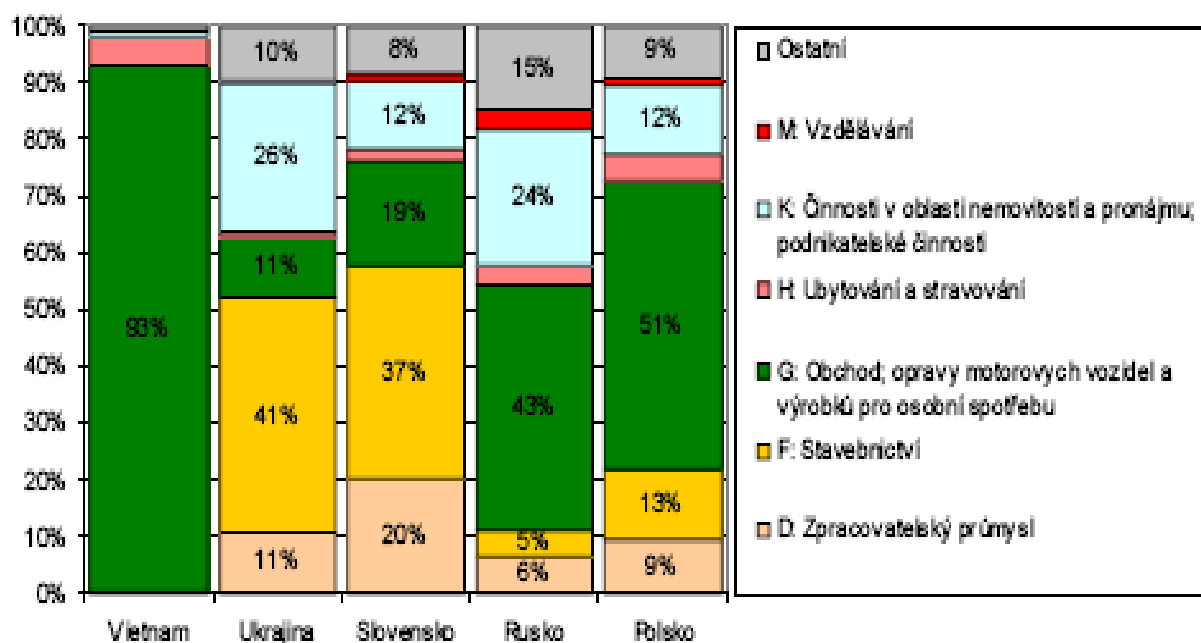
⁶³ <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/p/1414-08>[online] [cit. 2009-11-25]

⁶⁴ Tamtéž [cit. 2020-01-02]

III. 2 Kauzistika pozitivních příkladů

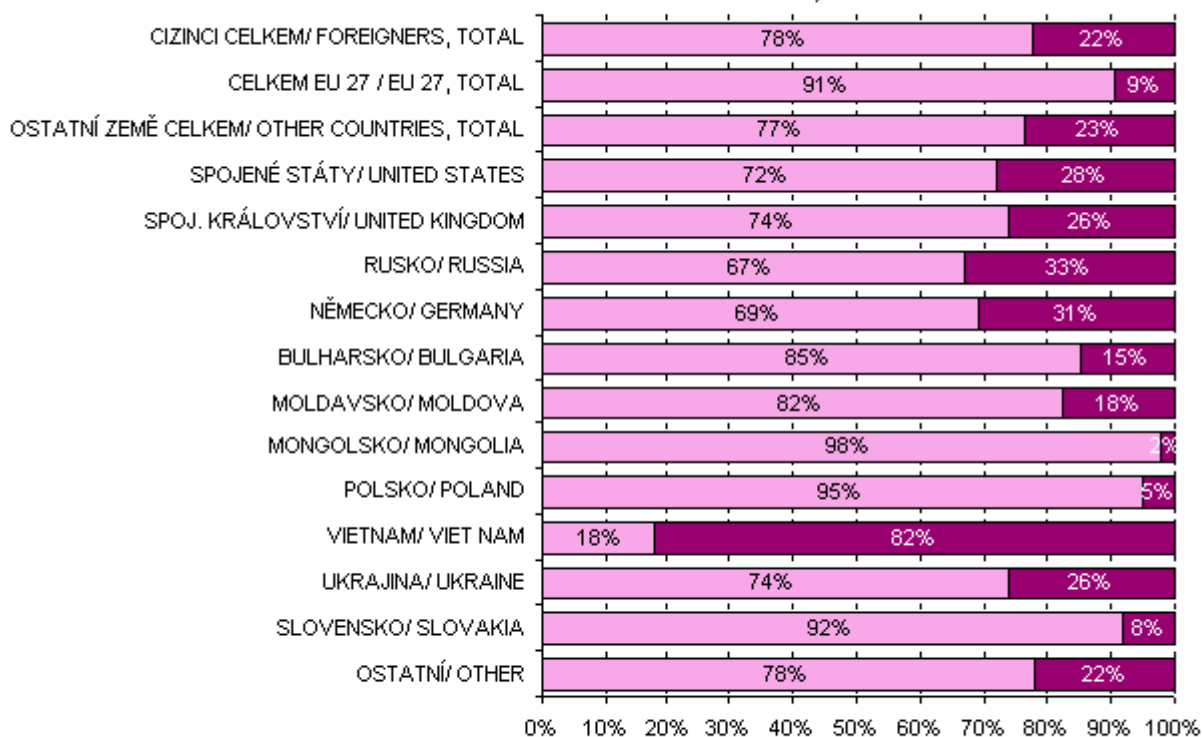
„V současné době se mění struktura sídel, kde se vietnamští občané usazují. Oproti minulým sídlištím v blízkosti podniků a učilišť se dnes nejčastěji usidlují v největších centrech (Praha, Brno, Plzeň) a v pohraničních centrech (Ostrava, Cheb). Další významnější komunity jsou v Železné Rudě, Aši, Jirkově, Chomutově, Potůčkách adt.“⁶⁵ V pohraničních oblastech se oproti centrům zaměřují na prodej zboží zahraničním turistům. Velká většina Vietnamců prodává dovezené levné textilní, obuvnické a elektronické zboží, ale v poslední době se stále více objevují vietnamská občerstvení, restaurace a obchody s potravinami. Mnoho vietnamských podnikatelů má české zaměstnance. Častým zaměstnáním dnešních Vietnamců jsou služby. Z níže uvedené tabulky vyplývá, že markantní většina pracuje v obchodní sféře.

Graf 54: Cizinci - živnostníci: vybraná státní občanství podle OKEČ
31. 12. 2005 (Pramen: MPO ČR)

⁶⁵ DRBOHLAV D. Výzkumná zpráva: Integrace cizinců v ČR, MPSV ČR: IOM 2004, s. 37

VYBRANÁ ST. OBČANSTVÍ PODLE POSTAVENÍ V ZAMĚSTNÁNÍ; 31. 12. 2007
SELECTED CITIZENSHIPS BY STATUS IN EMPLOYMENT; 31 DECEMBER 2007

■ CIZINCI EVIDOVANÍ ÚŘADY PRÁCE
 FOREIGNERS REGISTERED AT LABOUR OFFICES
 ■ CIZINCI S PLATNÝM ŽIVNOSTENSKÝM OPRÁVNĚNÍM
 FOREIGNERS HOLDING VALID TRADE LICENCE

66

V České republice žije však řada velmi úspěšných Vietnamců, kteří se věnují IT technologiím, žurnalistice, návrhářství a jiným oborům, které nejsou až tak typické pro vietnamskou komunitu.

1. Majitel CK Le Anh Hung

Spolumajitel CK East Sea, která má několik poboček v Evropě a Vietnamu je v České republice od svých 17ti let. Do ČSSR přišel s velkou migrační vlnou v osmdesátých letech a vystudoval zde VŠE. Z jeho 25 zaměstnanců je pouze 7 Čechů. Le Anh Hung o Čechách říká: “Vietnavec bude pracovat kdykoliv, ve svátky, v noci, o víkendech. To bych od Čecha sotva mohl čekat.“ Dodává, že na rozdíl od Vietnamců jsou Češi pečlivější. Až se jeho děti osamostatní, chce se vrátit zpět do vlasti. Jak říká „Můj domov je Vietnam“

⁶⁶ <http://www.czso.cz/csu/edicniplan.nsf/p/1414-08>[online] [cit. 2009-11-25]

2. Fotbalista Luong Nguyen Bao

Jedenáctiletý „Boby“ hraje za Slávii. Narodil se zde v České republice vietnamským rodičům. V týmu je jediný Vietnamec a zpočátku měl trochu problémy s ostatními hráči, ale nakonec se skamarádili a Bobby je velkou posilou týmu.

3. Huu Uyen: programátor

Huu Uyen je společník ve firmě vyvíjející software pro letecké a leasingové společnosti. Stejně jako ostatní je velmi skromný, ale cílevědomý. „Něco jsme dokázali, ale musíme se posunout zase dál“ říká. Původně se chtěl vrátit zpět do Vietnamu, ale kvůli politickým problémům zde musel požádat o azyl. Bohužel je jeden z mnoha Vietnamců, kteří na vlastní kůži zakusili rasistický útok. Už dvakrát byl napaden skinheady, tj. názorný příklad ideologické vietnamofobie nebo také rasismu.

4. Dao Pham Thu Trang – modelka Šárka

Sedmnáctiletá studentka – jedna z mnoha banánových dětí – dětí druhé generace Vietnamců. Šárka se do Vietnamu vrátit nechce. Jezdí tam každý rok za babičkou a dědečkem, ale jiné vazby tam nemá.

5. Nguyen Mimi – módní návrhářka

Má několik butiků Le femme Mimi v Praze a v Hanoji. Vystudovala mezinárodní vztahy na Univerzitě Karlově. Jako jedna z mála žije ve smíšeném manželství.

6. Van Hoi Dinh – žurnalista

„Co na srdci, to na jazyku. Ve Vietnamu bych byl nejspíš brzo ve vězení.“ směje se podnikatel, novinář a vydavatel několika vietnamských časopisů. Van Hoi Dinh (49 let) říká, že v jeho vlasti vládne rudý (komunistický) kapitalismus. V tehdejší ČSSR vystudoval báňskou univerzitu v Ostrově a také nějaký čas fíral. Po revoluci se přestěhoval do Prahy a jak sám říká: “ Chtěl jsem informovat zdejší krajany o dění u nás a ve světě a o novinkách v zákonech a na trhu práce.“ , tak založil svůj první časopis v roce 1997.⁶⁷

⁶⁷ NEJEZCHLEBOVÁ, L. *Magazín Dnes* (Příloha MF Dnes 5. 3. 2009), Praha: Mafra. 2009

III. 3 SAPA – stát ve státě

Vietnamští občané často cítí nedůvěru k oficiálním institucím a považují svou uzavřenost vůči většině spíše za strategickou výhodu. Tržnice a zejména vietnamské velkoobchody a velkosklady se zároveň stávají kulturními, mediálními a komunitními centry. Vytváří se vlastní soběstačný servis uvnitř vietnamského společenství, který se specializuje na zprostředkování styku ostatních Vietnamců s majoritou. Součástí tohoto servisu jsou především sbory tlumočnicků vietnamského jazyka (oficiální soudní tlumočníci i samozvaní tlumočníci). Spolupracují buď s orgány ČR, jako je státní zastupitelství nebo policie, zdravotnická zařízení apod. a vykonávají servis např. pro české advokátní kanceláře, nebo pracují přímo pro Vietnamce, kteří služby vyžadují. Zároveň vzniká služba pro výměnu informací všeho druhu mezi Vietnamci a majoritou. Jedním z největších center vietnamské kultury je SAPA (SAPA je bývalé horské letoviště nedaleko čínských hranic, jehož stavba byla dokončena v roce 1922 a je dnes nejnavštěvovanější lokalitou severozápadního Vietnamu).

Reportáž v pořadu Z metropole „víkend v Malé Hanoji“ odvysílaná 29. 11. 2009 v 17:29 na ČT 24 výstižně zachytila infrastrukturu toho státu ve státě respektive města ve městě. SAPA se rozkládá v městské části Praha – Libuš a zabírá více než 5.000 m². Provozním ředitelem je Tran Quang Hung, který mluví dokonalou češtinou téměř bez přízvuku. Kromě obřího velkoskladu zde naleznete i cestovní kanceláře, nehtová studia, masážní salony, právní poradenství, realitní kanceláře a mateřskou školu. Je to kulturní, sportovní, společenské a vzdělávací centrum. V Praze žije téměř 7.000 Vietnamců a sdružují se právě zde. Uvnitř SAPA je i buddhistická pagoda a do budoucna by tu měli být i mniši. Knihovna, která je též součástí komplexu čítá více než 10.000 výtisků. Celý víkend je rodičům k dispozici škola a proto mohou být tedy bez přestání ve svých obchodech. Konají se zde i velké ping-pongové turnaje.

Bohužel SAPA má i svou druhou stránku. V této tržnici hořelo v roce 2008 již podruhé. Při požáru hořel uskladněný textil a obuv, silný zápach byl cítit ve velké části Prahy. Požáry tak ještě přiosťřily napjatou situaci mezi českými obyvateli žijícími v blízkosti SAPA. „Petra Sedláková bydlí U staré sokolovny přes padesát let. Posledních patnáct let je pryč žití na Libuši k pláči. "Jsem bezradná, protože nemám

prostředky se odsud odstěhovat. Autobusy jsou plné těchto bezohledných lidí, silnice jsou plné vietnamských řidičů, kteří si neví rady s českým značením. Jak může člověk, který česky umí jen pár vět, udělat autoškolu?" Její soused David Horáček o sobě hned prozrazuje, že je **latentní rasista**. "Nemám je moc rád, ale pořád je to menší zlo než Romové. Vietnamci si zatím drží svoje nekalý obchůdky a potyčky v tržnici. Až se ten hnus dostane ven, pak teprve budeme mít problém."⁶⁸

V tržnici Sapa je otevřeno sedm dní v týdnu 364 dní v roce od osmi ráno do osmi večer. Tržnice se zavírá jen na jedno odpoledne v únoru, kdy obchodníci slaví asijský Nový rok *Tết Nguyên đán*. "Tenhle den je snad ze všeho nejhorší. Všude je řev, zařezávají se kohouti a druhý den jsou v tržnici kaluže krve," popisuje Adéla Doubková, která žije na dohled od tržnice. Zdejší vietnamská komunita ji ani netrápí, ani netěší: "Jsou stoprocentně paralelní společností, já do jejich života nezasahuji, oni do mého také ne. Pochopitelně si všímám toho, jak tady žijí a obchodují. Zdravotně pojištěn je tu a tam někdo a ostatním půjčuje kartu, lékaři je nerozeznají. Navíc má každý Vietnamec s trvalým pobytem nárok na příspěvky. Svoje příjmy buď podhodnocuje nebo uvádí jako nulové."⁶⁹

Praha-Libuš by měla teoreticky z tržnice, která na jejím území sídlí, bohatnout. Úřednice z městské části tuto zprávu nekvituje: "Finanční úřad nám posílá peníze jako balíček, nevíme, jak velká část je od vietnamských obchodníků, ani nemůžeme posoudit, zdali odpovídá jejich obratu." Místní starosta Petr Mráz si už dlouho láme hlavu, jak zatočit s nepořádkem v Sapě. Po požáru, který podle něj značně ohrozil obyvatele širokého okolí, mu došla trpělivost: V areálu vypukl požár během několika posledních let již potřetí. Příčiny byly vždy velmi podobné, zcela fatální nedodržování bezpečnostních předpisů zejména protipožární ochrany. Nelíbí se mu, že kontroly hasičů jsou předem ohlášené, a obchodníci tak mají možnost se na ně připravit. Žádá proto hasiče o přepadové a namátkové kontroly. "Obáváme, že v případě dalšího požáru může dojít velmi snadno k ohrožení okolních objektů, které by vedlo až k evakuaci obyvatel," zoufá si Mráz.⁷⁰

⁶⁸ http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/obchod-kvete-dal-na-pozar-uz-trznice-zapomnela_91253.html
[online] [cit. 2009-11-20]

⁶⁹ tamtéž

⁷⁰ tamtéž

Zastupitelstvo MČP Libuš založilo v kontextu s posledním požárem **Výbor pro multikulturní soužití**. Byl ZMČ Praha-Libuš zřízen v reakci na dvě události:

1) na opakované požadavky občanů MČ na zvýšení informovanosti o vietnamské komunitě a otevření komunikace vůči ní a opačně. Tyto požadavky zazněly na veřejných debatách i v anketě v rámci projednávání Strategického plánu.

2) na požár v areálu Sapa v listopadu 2008, který na několik dní zcela paralyzoval život v MČ Praha-Libuš. ZMČ si v době po požáru velmi uvědomovalo, že tento incident může vést ke **zvýšení a bujení xenofobních nálad vůči vietnamské komunitě**. Zároveň si uvědomovalo, že ve vztahu k vietnamské problematice je nutno začít realizovat konkrétní a především systematické a dlouhodobé kroky. V reakci na zmíněný požár ZMČ zvolilo cestu zintenzivnění komunikace vůči vietnamské komunitě.⁷¹

Výbor dále deklaroval, že ve věcech integrace potřebuje jednak součinnost neziskových organizací zabývajících se vietnamskou komunitou a jednak spolupráci dalších městských částí: Prahy 4 a Prahy 12 a zainteresovaných státních orgánů a represivních složek. Na tuto výzvu zareagovalo občanské sdružení Klub Hanoi (zaregistrováno 2004) a zahájilo integrační kurzy za podpory ESF. „Od června 2009 funguje na Sapě naše **informační a poradenské centrum**. Centrum je otevřeno zatím každou středu, od nového roku plánujeme rozšíření činnosti. Kancelář navštěvují Vietnamci a Vietnamky, kteří přicházejí s dotazy ohledně sociální, zdravotní a právní problematiky. Poradna spolupracuje s právníkem a vždy je k dispozici tlumočnice. Dalšími návštěvníky centra jsou v hojném počtu také čeští občané – studenti, učitelé, novináři a další odborníci.“⁷² Součástí tohoto projektu je **integrační kurz**. Kurz je koncipován tak, aby úspěšní absolventi mohli složit zkoušku A1 z českého jazyka. Po ukončení kurzu budou mít účastníci také možnost zúčastnit se rekvalifikačních kurzů realizovaných v rámci stejného projektu, které budou probíhat zhruba od poloviny příštího roku. „**Projekt "Integrační vzdělávání vietnamských migrantů" byl podpořen Evropským sociálním fondem.**“⁷³

⁷¹ Jedličková, P. *Návrh usnesení*: Zastupitelstvo městské části Praha-Libuš [online] 24. 6. 2009

⁷² <http://www.klubhanoi.cz/topiclist.php?zobrtema=1> [online] [cit. 2009-11-25]

⁷³ <http://www.projektesf.cz/cs/Vietnam/kurzy-migranti> [online] Inbit [cit. 2009-11-25]

III. 4 Přísně na Vietnamce

Česká republika nasadila na Vietnamce přísný režim. Na podzim roku 2008 vláda v utajeném režimu schválila, že přestane vydávat Vietnamcům víza. Pak cizinecká policie vydala dokument „jak nakládat s Vietnamci“. Policie následně dokument zrušila – omezoval nárok na studijní víza. Ivan Langer už na počátku roku 2009 říkal, že policie bude proti nelegálním cizincům postupovat razantně. Na druhou stranu jim nabídl, aby ze země odjeli v rámci akce *Dobrovolné návraty*.

III. 4. 1 Zákaz vydávání víz

Koncem roku 2008 zakázala vláda v utajeném režimu další vydávání víz na základě analýzy tehdejšího ministra vnitra Langer. Nečekané přerušení zaskočilo především české firmy, které Vietnamce zaměstnávají. Stalo se tak kvůli korupci na české ambasádě v Hanoji a jak podotkl tehdejší ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas „ Jsou za tím bezpečnostní důvody“. Praktiky udělování víz popsalo už dříve několik českých podnikatelů. Všichni se shodli na tom, že bez úplatku ve výši kolem 2.000 USD není možné sem rychle a snadno Vietnamce dostat. Ministr vnitra Ivan Langer řekl pro ČT, že uvnitř vietnamské komunity sílí organizovaný zločin (pěstování marihuany a daňové úniky)⁷⁴

Když vietnamská vláda v souvislosti s hospodářskou krizí vyhlásila stop-stav na vývoz vietnamských dělníků do ČR a ZÚ ČR v Hanoji přestal vydávat pracovní víza, začali vietnamští migranti přijíždět na víza podnikatelská, či studijní, ačkoliv jejich držitelé očekávali nástup do továren a jiných dělnických profesí. Přišlo tedy další omezení víz, které proběhlo v polovině ledna 2009, kdy vznikl dokument “jak na Vietnamce“. Vietnamští středoškoláci neměli mít šanci dostat studijní vízum. Vysokoškoláci jen po přijetí na školu. Bylo to podle slov I. Langer v reakci na: “setkávali jsme se s triky, jako jsou účelové svatby či adopce“. ⁷⁵ Přestože Langer tvrdil, že se tato opatření stahuje na všechny cizince, podle šéfa cizinecké policie Vladislava Husáka se jedná pouze o opatření proti Vietnamcům.

⁷⁴ SŮRA, J. *Firmy čekají na Vietnamce. Marně.* MF Dnes 18. 11. 2009 XIX/270

⁷⁵ WEIKERT, P. *Policie má manuál jak na Vietnamce* Hospodářské noviny 14. 5. 2009, s.3.

III. 4. 2 Dobrovolné návraty do vlasti

„Dne 9. února 2009 vláda schválila realizaci Projektu dobrovolných návratů. Cílem projektu je pomoci cizincům, kteří se vinou současné ekonomické situace ocitli bez pracovního uplatnění, chtějí zpět do vlasti a nejsou si schopni tuto cestu sami uhradit. Projekt byl zahájen **16. února 2009** a bude ukončen po dosažení počtu 2 000 osob, které se do projektu přihlásí, případně nejpozději do 8 měsíců od zahájení. **K 31. březnu 2009 se do projektu zaregistrovalo 1 093 cizinců, z toho odletělo 899 osob.**

Dále zde byly představeny nové návrhy připravené Ministerstvem vnitra:

- 2. fáze projektu dobrovolných návratů
- dobrovolné návraty pro nelegálně pobývajících cizince⁷⁶

Dobrovolné návraty měly tedy dvě fáze. První trvala od 16. února do 24. července 2009, druhá od 27. července do 15. prosince 2009. Legálně pobývajících cizinci v ČR dostali v první fázi příspěvek do začátku **500 €** (asi 13.100 korun) a zaplacenou letenku do vlasti. V druhé fázi už byl příspěvek snížen na 300 € (asi 7880 korun). V první části, která byla určena pro 2000 zájemců, se přihlásilo 1871 cizinců. Ve druhé, do které se mohlo přihlásit až 4000 cizinců, to bylo jen 169.

Dle následující tabulky je patrné, že tuto nabídku moc Vietnamců nevyužilo. Není divu. Peníze, které museli Vietnamci vynaložit na to, aby se sem vůbec dostali, mnohonásobně převyšují tuto částku. Podrobněji tuto situaci analyzuji v poslední podkapitole: Pracovní agentury. „Je to logické. Za to, aby se k nám dostali, platí tamní mafii až 15.000 USD. Jejich rodiny zastavují domy, berou si půjčky. Ti lidé nemohou domů bez peněz.“ řekl Marcel Winter – ředitel česko-vietnamské společnosti. Ve druhé fázi se prostředky ještě ztenčily

⁷⁶ MALÍKOVÁ, J. *Dobrovolné návraty a zajištění bezpečnostní situace ČR*. [online] dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolne-navraty-a-zajisteni-bezpecnostni-situace-cr.aspx>

Celkový počet žádostí v projektu dobrovolných návratů pro legálně pobývajících cizince v ČR:⁷⁷

země	počet
Mongolsko	1342
Uzbekistán	314
Vietnam	283
Ukrajina	60
Indonésie	28
Moldavsko	17
Gruzie	9
Indie	9
Ruská federace	8
Bosna a Hercegovina	3
Kazachstán	3
Bělorusko	3
Tádžikistán	2
Kyrgystán	1
Kosovo	1
Srbsko	1
Ázerbajdžán	1
Makedonie	1
Arménie	1
Mexiko	1

Ivan LANGER, tehdejší ministr vnitra /ODS/: „Dobrovolné návraty se vyplatí, a to jak cizincům, kteří se jich účastní, tak i českým občanům. Co se určitě nevyplatí je pro cizince, kteří budou porušovat platnou pobytovou legislativu, zůstat a neúčastnit se toho projektu. Určitě bude postupováno podle zákona korektně, férově, nicméně tvrdě a velmi striktně.“⁷⁸

⁷⁷ Zdroj ministerstvo vnitra

⁷⁸ <http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/publicistika/zprava/549832> [online] [cit. 2009-02-19]

Ministerstvo vnitra projekt vyhodnotilo jako úspěšný. "Nelegální migrace od počátku roku nestoupla a také nedošlo ke zvýšení počtu žadatelů o mezinárodní azyl," dodal ředitel odboru azylové a migrační politiky ministerstva vnitra Tomáš Haišman. Vláda na návraty uvolnila ze státního rozpočtu **85 milionů** korun, skutečné náklady ministerstvo vyčíslilo na **67 milionů** korun. Současně se spuštěním projektu zvýšila cizinecká policie počet kontrol cizinců. "Od července do listopadu 2009 jsme zkontrolovali 327.226 cizinců," dodal ředitel služby cizinecké policie Vladislav Husák s tím, že cizinecká policie bude dál v kontrolách pokračovat.⁷⁹

„Jsem přesvědčen, že koncept postavený na třech prvcích, tedy na prevenci, pomoci a represii, se osvědčil. **Považuji Projekt dobrovolných návratů za úspěšný**, a proto v něm nejen hodláme pokračovat, ale rozšířit ho o větší počet osob a také o osoby, které se v ČR pohybují nelegálně. Současně také platí, že budeme v rámci represivní části tohoto preventivního projektu přitvrzovat, což je v působnost Služby cizinecké policie. Každý z cizinců si může vybrat, má proto prostor. Buď využije podané ruky, nebo na něj dopadne ruka zákona,“ *uvedl ministr vnitra Ivan Langer.*

III. 4. 3 Pracovní agentury

Početnou skupinu zjištěných nelegálně i neohlášeně zaměstnávaných zahraničních pracovníků představovali občané Vietnamu. Jednalo se celkem o 1 183 osob. Právě u vietnamských občanů došlo v meziročním porovnání k nejvýraznějšímu nárůstu. Zatímco v roce 2007 bylo zjištěno celkem 296 nelegálně a neohlášeně zaměstnaných osob, v roce 2008 se již jednalo celkem o 1 183 osob, což představuje celkový nárůst o 887 osob.⁸⁰

Troufám si tvrdit, že největší podíl na zhoršení vztahů mezi majoritní společností a vietnamským etnikem zapříčinily pracovní agentury. Kvůli jejich egocentrismu a hamižnosti se zde ocitl velký počet bezprizorních Vietnamců. V důsledku provázanosti zákona o pobytu cizinců a zákona o zaměstnanosti zaniká při ztrátě místa současně účel i pobytové oprávnění. Většina nově příchozích migrantů

⁷⁹ http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/dobrovolne-navraty-vyuzila-tretina-cizincu/412507&id_seznam=356 [online] [cit. 2009-12-17]

⁸⁰ http://www.mpsv.cz/files/clanky/8088/nelegalni_zamestnavani_cizincu_2008.pdf [online]

přijela s pracovním vízem a legalizace pobytu se tedy řešila **opatřením živnostenského listu**. Finanční náklady spojené s podnikatelským oprávněním (placení sociálního a zdravotního pojištění) se tak staly další finanční zátěží pro již tak zadlužené Vietnamce.

Dle odborné studie La Strada o. p. s. *Stop pracovnímu vykořisťování* od autora Michala Krebse, *Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR* jsou do České republiky přiváženi na práci zejména lidé z vietnamského venkova, kteří nemají představu o reálných možnostech výdělku v ČR a o svých právech a povinnostech na území ČR. Na otázku, kdo informace o ČR ve Vietnamu šíří většinou odpoví: „*Nejvíce právě zprostředkovatelské agentury, které informace zkreslují a nepodávají je zájemcům o práci v úplnosti*“.⁸¹ Většinou se jedná o nelegální agentury, které zneužívají neznalosti vesnického lidu.

Vietnamská vláda dlouhodobě podporuje pracovní migraci a do jisté míry určuje její pravidla, poněvadž se tím snaží snížit nezaměstnanost. Pokud jde o smluvní zajištění slíbených podmínek, někteří migranti disponovali zprostředkovatelskou smlouvou a na území ČR podepisovali novou (přes 43 % z nich v češtině), ale v případě osob s podnikatelskými vízy často existovala pouze ústní dohoda se zprostředkovatelem.⁸² Propojení vietnamského státu s agenturami zabývajícími se exportem pracovní síly existuje minimálně do té míry, že vývoz organizují také některé regionální orgány státní správy a agentury s registrací vietnamského ministerstva práce.

Osoby s pracovním vízem uzavírají většinou smlouvu o zprostředkování práce s vietnamskou agenturou dle vietnamských zákonů - obsahují například příslib práce na dobu tří let. Pracovní smlouva uzavřená s českou stranou však bývá v lepším případě na jeden rok. Česká strana nemůže zaručit zaměstnání na dobu tří let. Na území ČR se mohou změnit i platové podmínky ve smlouvě a další ustanovení. Pracovníci a pracovnice většinou podepisují pracovní smlouvu v češtině a v situaci, kdy jsou pod nátlakem, protože pokud ji odmítnou podepsat, nebudou do práce přijati a kvůli neplnění účelu pobytu mohou ztratit legální pobytový status.⁸³

„Vietnamští migranti a migrantky za zprostředkování práce v ČR platili oficiálním zprostředkovatelským agenturám i neoficiálním firmám či jednotlivcům

⁸¹ Krebs, M. Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR. In *Stop agenturnímu vykořisťování*. Praha: La Strada, 2009 [online] dostupné na [www: <http>// migraceonline.cz >](http://migraceonline.cz).

⁸² Tamtéž s. 17.

⁸³ Tamtéž s.18.

částky dosahující až **14 000 USD**. Peníze na tyto poplatky získávali nejčastěji formou půjčky od bank, jimž zastavili své pozemky, resp. domy, na základě zástavního listu „so do“. Vznikl jim tak značný dluh, který musejí splácet.“⁸⁴ „Nově příchozí pak v době, kdy se již na trhu práce začal projevovat její nedostatek, končili na ubytovnách nebo v bytech, které jim zprostředkovatelé pronajali, do žádné práce však nenastoupili. V době největšího propouštění se projevila tolik proklamovaná soběstačnost vietnamské komunity v ČR, když dokázala pro propuštěné krajany zorganizovat humanitární pomoc, díky níž přečkalo zimu až 7 tisíc lidí.“⁸⁵ Pomoc byla organizovaná přes vietnamské centrum SAPA.

Málokterá firma byla ochotna i před krizí přijímat gastarbeitery do tzv. kmenového stavu. Kmenový stav nedovoluje dělníka při výkyvech počtu zakázek ze dne na den propustit, nutí tak firmy vyplácet vysoké odstupné, dovolenou, zaměstnávat aparát personálního oddělení. To vše řeší pracovní agentury, které samy zaměstnávají a továrnám dělníky pouze najímají. Firmy mají s pronajatými cizinci od agentur mnohem nižší náklady. Dělníci ani někdy řádně neznají výši minimální mzdy. Ovšem je nutné dodržovat platnou legislativu:

Dle **zákona o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb. nesmí** agentura za registraci a vlastní zprostředkování požadovat od zájemce o práci poplatek! Agentury mohou ovšem požadovat poplatky za „asistenční služby“, zprostředkování ubytování, letenek apod. Záleží na uvážení klienta, zda jsou poplatky adekvátní službám, které agentura poskytne. Seznam všech agentur práce, které mají licenci ke zprostředkování zaměstnání od Ministerstva práce a sociálních věcí, je uveřejněn na stránkách úřadů práce <http://portal.mpsv.cz/sz>. Pokud agentura má tuto licenci, zobrazí se informace a kontaktní údaje. Směrodatným údajem pro vyhledávání je IČO, nikoliv název agentury. K polovině roku 2009 bylo MPSV uděleno 2226 licencí ke zprostředkování práce a agenturním zaměstnávání.⁸⁶ Desítky tisíc cizinců přišly v roce 2009 v celém Česku o pracovní povolení, ale agentury, které žijí z jejich práce, z trhu neodcházejí. De facto

⁸⁴ Krebs, M. Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR. In *Stop agenturnímu vykořisťování*. Praha: La Strada, 2009 [online] dostupné na [www: <http>// migraceonline.cz >](http://migraceonline.cz).

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ PETR, M. *Stát udeřil na agentury práce*, .Hospodářské noviny 29. 6. 2009, s. 20.

vítězí ten, kdo nejvíc ušetří na daních nebo odvodech. V této souvislosti udělily za první 4 měsíce úřady práce pokuty za 11,5 milionu korun.⁸⁷

„Česká republika v minulosti oficiálně deklarovala svůj zájem na přílivu pracovní síly z Vietnamu. Zároveň však český stát zřejmě nenastavil podmínky tak, aby proces pracovní migrace Vietnamců a Vietnamek mohl probíhat bezpečně a hladce. Tyto nedostatky se projevují již v první fázi náboru, kdy potřebné informace nejsou potenciálním zájemcům o cestu do ČR k dispozici ani z české strany. Ta by přitom měla mít zájem na tom, aby aklimatizace příchozích na podmínky českého trhu práce, české právní prostředí i kulturu proběhla bezproblémově. I v tomto případě by se totiž vyplatila prevence, místo finančně náročných ex-post řešení.“⁸⁸

„Závislost vietnamských pracovních migrantů a migrantek na zprostředkovatelských sítích zajišťujících jim vše od vízového servisu přes ubytování až po práci, bude mít pravděpodobně své negativní dopady. V době velkého **boomu agenturního byznysu** se však zřejmě tato opatření nezdála odpovědným místům podstatná. Agentury a zprostředkovatelé na území České republiky v poslední době ztratili část svých příjmů z pracovníků a pracovníc, protože je méně práce a v důsledku toho také méně možností na získání „agenturní provize“. Někteří z nich ale začali vydělávat novými, ještě hůře kontrolovatelnými a postižitelnými způsoby, než je zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek za nevýhodných mzdových podmínek či nevyplácení zákonných složek mzdy. Objevily se nové formy obcházení zákoníku práce, zprostředkovávání krátkodobých pracovních míst za vysoké poplatky, neplacení za práci osobám s podnikatelskými vízy/pobyty a zajišťování vízového servisu za ceny odpovídajícími nekolikaměsíční mzdě. Pokud tato situace nebude v nejbližší době koncepčně řešena, **může se sociální situace značné části vietnamských pracovních migrantů a migrantek ještě zhoršit**. Účinné řešení přitom nespočívá v nevydávání víz, zpřísnění kontrol jednotlivých cizinců a jejich vyhošťování. Tyto restriktce jsou příliš nákladné a nikdy nemohou být efektivní, protože jak se ukazuje, zprostředkovatelský systém vždy najde nějaké jiné alternativy, jak si zajistit své zisky.

⁸⁷ PETR, M. *Stát udeřil na agentury práce*, .Hospodářské noviny 29. 6. 2009, s. 20

⁸⁸ Krebs, M. *Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR*. In *Stop agenturnímu vykořisťování*. Praha: La Strada, 2009 [online] dostupné na [www: <http>// migraceonline.cz >](http://migraceonline.cz).

Na represivní přístup v důsledku doplácení vždy především migranti a migrantky, jejichž situace je už tak značně obtížná.“⁸⁹

III. 4. 3. 1 Zelené karty

Vybrané stěžejní informace ohledně integrace cizinců jsou umístovány i na oficiálních webových stránkách MPSV www.mpsv.cz v sekci Integrace cizinců. Nadále byla k dispozici specializovaná internetová aplikace Integrovanéh oportálu MPSV www.praceprocizince.cz. Jejím prostřednictvím lze hledat neobsažitelná volná místa, na která je český zaměstnavatel ochoten přijmout cizince, a nabídky cizinců, kteří zde mohou umístit své profesní životopisy. Dnem 1. ledna 2009 nabyla účinnosti novela zákona o zaměstnanosti, jejíž součástí je legislativní úprava zelených karet.⁹⁰ Zavedením zelené karty, která má podobu duálního dokladu zahrnujícího pracovní povolení i povolení k dlouhodobému pobytu, je možné relativně rychle zajistit aktuálně chybějící pracovní sílu při dodržení pravidel legální migrace. V blízké době se očekává zavedení modrých karet. Úloha MPO spočívá v posuzování volných pracovních míst jako míst vhodných pro klíčový personál (zelená karta typ "A")

Typ A – pro vysokoškolsky kvalifikované pracovníky a klíčový personál (na dobu až 3 roky s možností prodloužení);

Typ B – pro pracovníky na pracovních pozicích minimálně s požadavkem vyučen (na dobu až 2 roky s možností prodloužení);

Typ C – pro ostatní pracovníky (na dobu až 2 roky bez možnosti prodloužení).

91

Usnadnění legálních forem zaměstnávání zahraničních pracovníků by mělo mít také preventivní účinek. Systematicky se BIS zabývá problematikou nelegálního zaměstnávání cizinců na analytické a metodologické úrovni. To se projevuje jednak zapojením zástupců BIS do mezirezortní spolupráce, jednak zpracováváním stanovisek BIS k návrhům a materiálům připravovaným jednotlivými rezorty pro jednání vlády. Proto byly koncem roku 2008 vytvořeny podmínky pro zapojení BIS do agendy udělování zelených karet.

⁸⁹ Krebs, M. Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR. In *Stop agenturnímu vykořisťování*. Praha: La Strada, 2009 [online] dostupné na [www: <http>// migraceonline.cz >](http://migraceonline.cz).

⁹⁰ http://www.mpsv.cz/files/clanky/8088/nelegalni_zamestnavani_cizincu_2008.pdf [online]

⁹¹ Tamtéž

Závěr

Tato práce měla za cíl popsat vývoj integrace vietnamské národnostní menšiny do majoritní společnosti a nastínit možná bezpečnostní rizika pro ČR v kontextu s touto menšinou. Ze závěru vyplývá, že nelze potvrdit plnou integraci vietnamské národnostní menšiny do majoritní společnosti a nelze vyloučit existenci určitých bezpečnostních rizik. Vietnamská národnostní menšina pobývajících na území ČR je spíše izolovaná a své problémy řeší interně přes takzvaná „vietnamská ghetta“, z nichž největším je SAPA v městské části Praha-Libuš. Leckdy nad takovýmto teritoriem zcela chybí monitoring a bezpečnostní kontroly ze strany veřejné správy.

Z první kapitoly je zřejmé, že existuje široká škála diametrálně odlišných záležitostí, které ztěžují plnou integraci této menšiny. Například z filologického hlediska se jedná o naprosto jinou jazykovou skupinu. Vietnamština je jazyk polysyntetický. Morfologická typologie takového jazyka značí neohebnost slov, existují zde jen kořenové morfémy. Kdežto čeština je jazykem syntetickým, tedy užívajícím tzv. afixy (předpony, přípony, koncovky ap.). Syntetické jazyky jsou charakteristické kromě užívání afixů i rozvinutou flexí – skloňování a časování, což vietnamštině zcela chybí. Jazykovou bariéru lze tedy mnohem hůře překonat, více než u kterýchkoliv jiných jazyků. Z historického úhlu pohledu jsou Vietnamci mnohem více „zkoušeným“ národem než my, důsledkem čehož jsou i více houževnatí. Dále zde figuruje odlišná mentalita zapříčiňující mnohá nedorozumění mezi „námi“ a „jimi“. Téměř každý se shodne na obrovském pracovním nasazení Vietnamců. Na rozdíl od nás Čechů (Evropanů) nepěstují žádné koníčky, ani nechovají domácí mazlíčky, nemůžeme s nimi tedy navázat žádná odlehčená, relaxační témata třeba na tenisovém kurtu, či na procházce se psem. Jsou úzce profilovaní na své živobytí, které v 90% představuje stánkový prodej.

Druhá kapitola vypovídá o etablování vietnamské národnostní menšiny od padesátých let do roku 1989. Jsou zde popsány odezvy, v dnešní moderní-anglosaské terminologii nazývané feedbacky (zpětné vazby), české veřejnosti na vietnamské migranty, kteří byli do první poloviny 80. let přesně určováni do diverzifikovaných průmyslových odvětví tehdejší ČSSR. Problémy začaly nastávat až ve druhé polovině

80. let, kdy se naplno hovoří o migraci za úplaty a do tehdejší ČSSR se dostávali i občané s pochybným společenským statutem. Do té doby byli vietnamští migranti reflektováni českou veřejností jako bezkonfliktní, izolovaní, pracovití a nenápadní lidé.

Ve třetí kapitole je popsán zcela evidentní posun v kontextu integrace Vietnamců do majoritní společnosti. V současnosti hraje hlavní roli v interaktivních vztazích tzv. druhá generace. Vietnamci ji nazývají generací **banánových dětí**. Jsou to děti narozené v ČR vietnamským rodičům. Navenek „žlutí“ uvnitř „bílí“ jako banán. Tato generace je největší nadějí pro plnou integraci. Jejich rodiče zůstanou dle mého názoru nadále izolovaní od majoritní společnosti. Jak vyplývá z rozhovorů ze strany 37 (podkapitola: Kauzistika pozitivních příkladů) se chce většina z nich vrátit zpět do Vietnamu na rozdíl od jejich potomků.

Závěr třetí kapitoly se zabývá nejaktuálnějším problémem vietnamské národnostní menšiny, kterým bezesporu jsou nově příchozí vietnamští migranti přijíždějící do ČR za výdělkem přes pracovní agentury. Nástup celosvětové hospodářské krize ve 4. čtvrtletí roku 2008 s sebou mj. přinesl obavy z jejích případných dopadů do oblasti migrace a bezpečnosti České republiky, a to zejména v souvislosti se sníženou možností pracovního uplatnění zde již pobývajících, ale i nově příchozích cizinců. Z tohoto hlediska lze spatřovat jistý nárůst bezpečnostního rizika a vzestup vietnamofobie.

Zcela souhlasím s výsledky odborné studie pana Michala Krebse, *Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR*, který dospěl k závěru, že mnohem více by se v otázce dobrovolných návratů vyplatila prevence, místo finančně náročných ex – post řešení. Myslím si, že **67 miliónů korun** vydaných na akci **dobrovolných návratů je enormně vysoká částka**, která se naprosto minula účinkem. Nesdílím saturaci Ministerstva vnitra k této akci. Ani omezení udělování víz nebylo dle mého názoru kým konstruktivním řešením. „Účinné řešení přitom nespočívá v nevydávání víz, zpřísnění kontrol jednotlivých cizinců a jejich vyhošťování. Tyto restriktce jsou příliš nákladné a nikdy nemohou být efektivní. Na

represivní přístup v důsledku doplácení vždy především migranti a migrantky, jejichž situace je už tak značně obtížná⁹²

V úvodu jsem použila výraz „překvapivé, extenzivní“ reportáže o velkopěstírnách marihuany trochu s nadsázkou. Je naprosto zřejmé, že taková masa bezprizorních Vietnamců, která se ocitla v ČR, a která se nehodlá vrátit zpět do vlasti z důvodů zmiňovaných v podkapitole 3. 4. 3 Pracovní agentury, si musí něčím vydělávat (aby splatila dluhy) a musí se něčím živit. Charitativní akce ze SAPA je „vykryje“ během prvních dnů pobytu, ale jak dál? Tito lidé se pak stávají lacinou obětí (např. pro roli tzv. zahradníka). Po takřka likvidačních celních razířích museli Vietnamci nějak zareagovat. Textilní a obuvnické zboží na odbyt moc nejde, večerky vedle obřích supermarketů také nikterak závratné tržby neodvádí, za nehtová a masážní studia se platí velké nájmy a soudržní Vietnamci potřebují velké a rychlé zisky. Je třeba vyplnit bílé místo na trhu. Jihovýchodní Asie je oblast, kde drogy nejsou tabula rasa. Zbývá jen najít laciný pronájem a výdělečná komodita je na světě. V tomto slova smyslu se asimilovali vietnamští migranti dokonale. Nelegální jatka, která nedávno vyvolala vlnu pohoršení, zřejmě také nebudou jediná.

Teoretická část práce reflektuje odlišnosti vietnamského etnika z různých úhlů pohledu. Je doplněna údaji ze statistického úřadu, které vypovídají v jakém množství a v jakých intencích se vietnamští migranti pohybují na českém pracovním trhu. Popisuje postoje české exekutivy a české veřejnosti. V praktické části uvádí konkrétní případy nárůstu xenofobních a rasistických nálad vůči Vietnamcům. Snaží se vystihnout, co irituje českou veřejnost nejvíce a naopak, co nejvíce popuzuje Vietnamce. Ti zřejmě nejvíce zápolí s českou legislativou a českým jazykem. Jazyková zkouška z českého jazyka je dle mého názoru pouze administrativní záležitostí (ať úplatná či nikoliv), jinak by 90% vietnamských obchodníků nemohlo kontrovat příslušníkům celní správy větou „nerozumím, neumím česky“. Stejně tak udělování řidičského oprávnění, jak poznamenala rozhořčená obyvatelka Prahy-Libuš, by nemohlo být udělováno vietnamskému migrantovi, který neovládá češtinu. Většina úředníků reaguje odpovědí: *vždyť oni jsou všichni stejní a všichni se jmenují Nguyen* (nutno dodat, že toho Vietnamci náležitě využívají).

⁹² Krebs, M. Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR. In *Stop agenturnímu vykořisťování*. Praha: La Strada, 2009 [online] dostupné na [www: <http>// migraceonline.cz >](http://migraceonline.cz).

Má-li tato práce být alespoň z části přínosem pro státní správu, nechť je toto jakési vodítko v orientaci s vietnamskými jmény, se kterými si úředníci státní správy často nevědí rady. Na rozdíl od češtiny se nejprve píše příjmení a pak jméno. Příjmení se skládá z jednoho slova (nejčastěji Nguyen), jméno pak z více slov, která mají většinou nějaký význam. „Křestní“ jméno se skládá nejčastěji ze dvou slov. U Vietnamců je příznačné, že mají omezené množství příjmení. Jak jsem již uvedla, Nguyen je nejčastější. Jména jsou neomezená, ale musí tónově souznít s příjmením. Příjmení ženy se po sňatku nemění. Nejčastěji se tedy setkáme se jmény: Nguyen Tran Le, Vu, Ngo, Hoang, Dao, Dang, Duong, Dinh, Phu, Nhu, Hua, Cung, Hoa, Kim, Manh. Na druhé pozici (většinou za Nguyen) je ve jméně slovo, které může určit pohlaví osoby. Pro ženy se používá: Thi, a pro muže: Van, Huu, Lien apod. Naše profesorka se jmenovala (budiž příkladem) Ing. Nguyen Thi Bihn Slavická.

Na úplný závěr bych použila slova pana prof. Huntingtona, která byla sice myšlená více obecněji, ovšem dají se aplikovat i na konkrétní situaci v ČR kontra vietnamská komunita. „Dva světy: **my a oni**. Zatímco naděje na sjednocení světa se objevují vždy s koncem velkých válek, tendence myslet v pojmech dvou světů je v lidských dějinách přítomná stále. Jsme v neustálém pokušení rozdělovat lidi na „my“ a „oni“, na skupinu kolem nás a na ty druhé, na naši civilizaci a tamty barbary.“⁹³ „Civilizace mohou žít vedle sebe, pokud se dokáží vyhnout pokušení univerzalizmu a nebudou si násilně vnučovat svoje hodnoty a způsob života. Západ se může vyhnout střetu s jinými civilizacemi, pokud nebude zasahovat do řešení jejich problémů a vyvážet k nim své „západní“ chápání světa.“⁹⁴

Většina problémů mezi vietnamským etnikem a českou stranou vznikla na fundamentu vzájemného nepochopení. Střetávají se zde na malém území ČR dvě diametrálně odlišné kultury. My a oni. Ačkoliv bychom jim neměli vnučovat západní styl života, tak musí Vietnamci respektovat platnou legislativu ČR. Vietnamci by se měli více prezentovat, ukázat Čechům své národní tradice a svou kulturu a měli by se více snažit odbourat mýtus pouhých stánkařů. Třeba se jednou dočkáme i situace, kdy bude Vietnamec respektovaným policistou.

⁹³ HUNTINGTON, S. *Střet civilizací*, Praha: Rybka Publishers, 2001, s. 21.

⁹⁴ Tamtéž s.20

Seznam použité literatury

Literární zdroje

1. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v České republice 2008*. Praha: ČSÚ, 2008. ISBN 978-80-250-1836-1
2. DUIKAR W. J., *Ho Či Min*, Praha: Buchal, 2003. ISBN 80-7341-166-0
3. GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4
4. HUNTINGTON, S. A. *Střet civilizací*. Praha: Rybka Publishers. 2001. ISBN 80-86182-49-5
5. KAMAS, D. *Válka ve Vietnamu*. Olomouc: Votobia 1997, ISBN 80-7198-274-4
6. KOLEKTIV AUTORŮ, *Všeobecná encyklopedie Diderot v osmi svazcích*, Praha: Diderot, 1999. ISBN 80-902555-2-3
7. KOLEKTIV AUTORŮ. *The Socialist Republic of Vietnam*. Hanoi, 1990.
8. MÜLLEROVÁ, P. *Vietnamské etnikum v České republice*. In: *Výchova k toleranci a proti rasismu: multikulturní výchova v praxi*. Praha: Portál, 2008. 280 s. ISBN 978-80-7367-182-2
9. NGUYEN, K. V. *Vietnamese Studies No. 40 – Linguistic Essays*. Hanoi, 1981.
10. PALA, K.; VŠIANSKÝ, J. *Slovník českých synonym*. Praha: Lidové noviny, 2000. ISBN 80-7106-450-5
11. PUCEK, V. *Ekonomický a politický přehled zemí Dálného východu*. Praha: FF UK, 1984.
12. SIDEL, M. *Law and society in Vietnam*. Cambridge, 2008. ISBN-13 978-0-511-38587-2
13. STOREY, R. , ROBINSON D. *Vietnam*. Singapore: Lonely Planet, 1995. ISBN 0 86442 316 0
14. SOKOL, J. *Malá filosofie člověka*. Praha: Vyšehrad, 1998. 392 s. ISBN 80-7021-253-5
15. ŠÍŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu: multikulturní výchova v praxi*. Praha: Portál, 2008. 280s. ISBN 978-80-7367-182-2
16. VASILJEV, I. *Za dědictvím starých Vietů*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 1999

Právní předpisy:

1. Zákon č. 273/2001 Sb., *o právech příslušníků národnostních menšin*, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 435/2004 Sb., *o zaměstnanosti*, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 262/2006 Sb., *Zákoník práce*
4. Zákon č. 455/1991 Sb., *o živnostenském podnikání*, ve znění pozdějších předpisů

Články z časopisů, novin:

NEJEZCHLEBOVÁ, L. *Vietnamská elita*. Magazín Dnes ,příloha MF Dnes 5. 3. 2009, Praha: Mafra, 2009.

PETR, M. *Stát udeřil na agentury práce*, Hospodářské noviny 29. 6. 2009, Praha: Economia, 2009.

Elektronické zdroje:

1. BROUČEK, S. *Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR*, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2003 [cit. 2. 11. 2009] dostupné na [www: <http://cizinci.mpsv.cz.>](http://cizinci.mpsv.cz)
2. ČSÚ, *Počet cizinců v ČR*, [online] [cit. 2009-11-29] dostupné na http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001
3. DRBOHLAV, D. *Výzkumná zpráva: Integrace cizinců v ČR*, MPSV ČR: IOM 2004, [online] [cit. 2009-11-29] dostupné na www.cizinci.cz/files/clanky/100/vyzkum.pdf
4. INBIT, projekty ESF. *Kurzy pro vietnamské migranty*. [online] 13. 10. 2009 [cit. 2009-11-25] dostupné na <http://www.projektesf.cz/cs/Vietnam/kurzy-migranti>
5. Jedličková, P. *Návrh usnesení: Zastupitelstvo městské části Praha-Libuš* [online] 24. 6. 2009 [cit. 16. 10. 2009] dostupné na www.praha-libus.cz/usneseni_zastup/zapis.doc
6. Krebs, M. *Analýza procesu agenturního zaměstnávání Vietnamců a Vietnamek v ČR*. In *Stop agenturnímu vykořisťování*. Praha: La Strada, 2009 [online] 20. 2. 2010 [cit. 20. 2. 2010] dostupné na [www: <http>// migraceonline.cz >](http://migraceonline.cz).
7. MALÍKOVÁ, J. *Dobrovolné návraty a zajištění bezpečnostní situace ČR*. [online] 16. 2. 2009 [cit. 20. 10. 2009] dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolne-navraty-a-zajisteni-bezpecnostni-situace-cr.aspx>
8. MPSV. *Souhrnná informace za rok 2008 o aktivitách realizovaných příslušnými resorty, resp. jejich výkonnými složkami, v oblastipotírání nelegálního zaměstnávánícizinců*. [cit. 29. 11. 2009] dostupné na: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8088/nelegalni_zamestnavani_cizincu_2008.pdf

9. Občanské sdružení Info-Dráček, *Pomoc postiženým dioxiny ve Vietnamu*. [online] [cit. 2009-12-29] dostupné na
< <http://www.info-dracek.cz/news/pomoc-postizenym-dioxiny-ve-vietnamu/> >
10. Univerzita Karlova v Praze iForům, *Čeština je zapeklitý jazyk*. [online] [cit.2009-12-28] dostupné na <<http://ktv.mff.cuni.cz/IFORUM-3162.html>>
11. Zastupitelský úřad ČR v Hanoji, *Souhrnná teritoriální informace Vietnam*. [online] 4. 10. 2009 [cit. 2009-11-29] dostupné na
www:< <http://services.czechtrade.cz/pdf/sti/vietnam-2009-10-04.pdf> >
12. Zpráva Evropské komise: *Volný pohyb pracovníků je přínosem pro evropské hospodářství*. [online] 18. 11. 2008 [cit. 20. 2. 2009] Dostupné na
WWW: < <http://europa.eu/>>.

Přílohy

O rasismu pravém a nepravém

Vždyť jde jen o Vietnamce

Lidové noviny, 14. února 1996

Přemysl Svora

V pořadu Na vlastní oči uvedla TV Nova reportáž z Železné Rudy pod názvem Bílé chůvy. Reakce místních obyvatel na sebe nenechala dlouho čekat.

„Ztratili jsme důvěru k tomuto pořadu pro celkovou neobjektivnost, nařčení z nacionalismu, xenofobie a rasismu,“ píše se v petici některých obyvatel Železné Rudy. Do odvysílání pořadu prý rasový problém v jejich městečku neexistoval. „K žádnému rasovému incidentu zde doposud nedošlo,“ uvádí místní obyvatelé. Co vzbudilo takovou nevoli?

Část obyvatel Železné Rudy se domnívá, že nacionalismus a rasismus spočívá zřejmě v tom, když skinhead zmlátí černocho, vykřikuje na ulici „Cikáni do plynu“ nebo obhajuje holocaust. Jenže rasismus má i jinou podobu. „Pro město nejsou vietnamští obchodníci finančním ani jiným přínosem. Většina lidí není na nich vůbec závislá, žijí se poctivou prací. Snadno lze držet nízké ceny na neokolkovaných cigaretách a nekvalitním zboží neznámého původu. Potom je možné platit neúměrně vysoké nájem, a zneemožnit tím našim podnikatelům otevřít nové obchody.“ To je několik citací z petice obyvatel, odmítajících nařčení z rasismu. Z textu vyplývá, že vietnamský podnikatel je úplně něco jiného než ten český. Přestože platí daně, nájem, plní městskou pokladnu a dodržuje zákony. V petici se nepřímo naznačuje, že by měl mít jiný statut. Statut méněcenného vietnamského podnikatele. Vždyť to není náš člověk, neprodává to, co se nám zdá důležité, vydělává hodně peněz a já z něj konkrétní prospěch nemám. Tak proč bychom ho měli u nás trpět. Tajemník tamního místního úřadu přirovnal město k nemocnému organismu, „kterému schází imunitní systém“. Kdo je původcem nákazy a jak proti ní bojovat, neví. Pokud tím skutečně myslel vietnamské spoluobčany, připomíná to vztah k Židům před 150 lety...

Stejný postoj k vietnamské komunitě můžeme pozorovat rovněž u dalších orgánů státní správy. Tak například Česká obchodní inspekce provedla loni společně s policií kontrolu v Jáchymově „zaměřenou především na vietnamské obchodníky“. K uskutečnění akce vedly prý inspekci přibývající stížnosti místních občanů, poukazující na ubývání prodejen s potravinami a dalším zbožím denní potřeby. „Nahrazují je většinou obchody vietnamských občanů nabízejících turistům především sádrové trpaslíky, alkohol a levné neokolkované cigarety.“ Státní orgán proto sám rozhodl, že zakročí. Stejně důvody, stejný postoj jako v Železné Rudě. Vietnamci prostě překážejí.

Podobné zátahy se stejným zdůvodněním nejsou ojedinělé. Při jednom z nich asistovala i veřejnoprávní televize. Hon na vietnamské trhovce se podařilo. Ani se nestačili před kamerou skrýt. Byla to prý legrace, jak utíkali. Inspektoři zabavili několik kartonů neokolkovaných cigaret, neoznačeného alkoholu a odhalili také špatně vyplněné úřední listiny. Ne u konkrétního obchodníka či prodáváče. Vínkem byl Vietnamec.

V České republice podniká přibližně 40 000 cizinců, z toho převážnou část tvoří Vietnamci. I když se díky některým institucím podařilo u veřejnosti vzbudit dojem, že jich většina podniká nezákonně, neplatí daně a zboží pašuje, skutečnost je jiná. V českých věznicích je umístěno jen 54 Vietnamců, což je méně než Slováků, Poláků nebo Němců. Když parta skinheadů zmlátí na ulici člověka jen proto, že jinak vypadá, sepisují humanismem se zaklínající spolky na ochranu lidských práv rozhořčené petice. Skutečnost, že orgán státní správy společně s policií a veřejnoprávní televizí honí ze stejných důvodů vietnamské obchodníky, šéfům těchto institucí zřejmě nevádí. Vždyť jde jen o Vietnamce.

Tisková zpráva

Praha 13. 11. 2009

Postoj MPSV k zaměstnávání cizinců

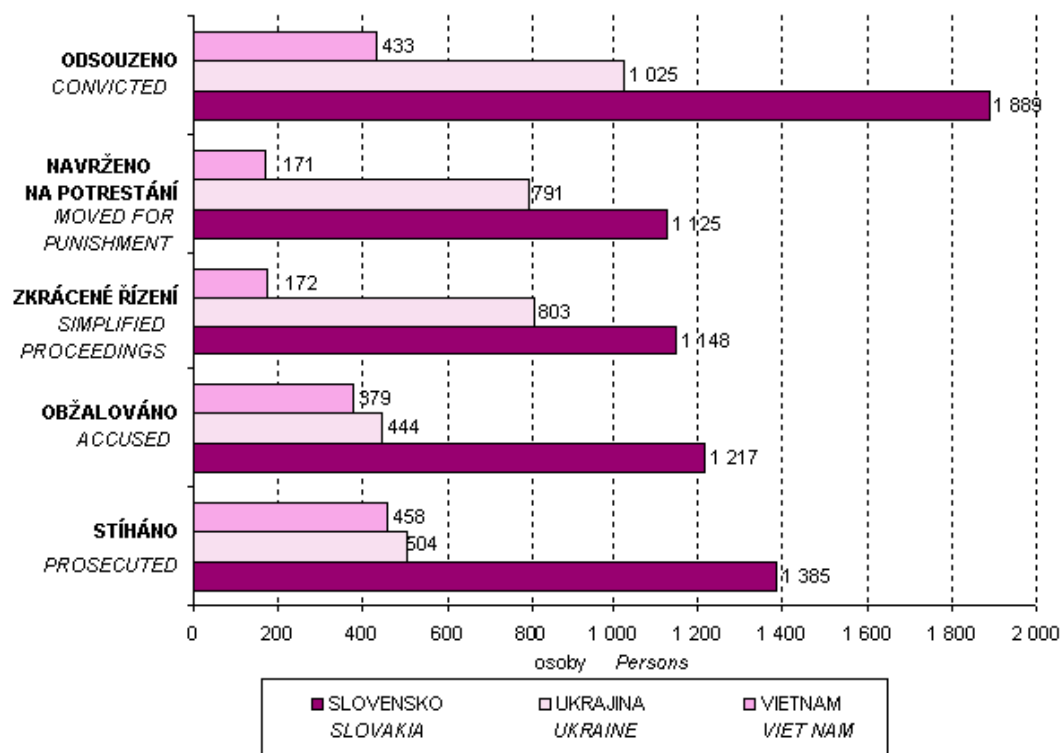
V poslední době se objevuje řada informací o podmínkách zaměstnávání cizinců v České republice. Ministerstvo práce a sociálních věcí k tomu uvádí:

- Zaměstnanost v ČR ovlivňuje pokračující ekonomická recese. V roce 2008 se objevila výrazná poptávka po zahraničních pracovnících, od začátku roku 2009 však počet volných pracovních míst ohlášených úřadům práce, která jsou zaměstnavatelé ochotni obsadit cizincem, stále klesá. Od začátku letošního roku do 31. října ubylo 20 515 těchto míst. MPSV se snaží reagovat na aktuální potřeby trhu práce. Vydává metodické pokyny podřízeným orgánům, spolupracuje s jinými resorty i se zástupci občanské společnosti, jako jsou zaměstnavatelé, odbory či nevládní neziskové organizace.
- Vstup cizinců na český trh práce regulují úřady práce. Postupují přitom v souladu se zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který definuje případy, kdy je vyžadováno povolení k zaměstnání cizince.
- Zaměstnání cizince ze třetí země (tj. mimo zónu EU/EHP a Švýcarska) úřad práce povolí pouze na volné pracovní místo, na které se nepodařilo najít zaměstnance z ČR nebo ze zemí EU/EHP a Švýcarska. Nezáleží na tom, zda se jedná o klasického zaměstnavatele, či zda je zaměstnavatelem cizince agentura práce, družstvo nebo jiný subjekt. Stejně se postupuje v případě prodlužování povolení.
- Při rozhodování o působení cizinců na tuzemském pracovním trhu úřady práce zohledňují osobní situaci cizinců a snaží se předejít tomu, aby se v ČR cizinci dostali do finanční tísně. Proto před nově přichozími upřednostňují cizince, kteří zde už pobývají.
- Cizinec, který je v ČR členem družstva a pro družstvo vykonává práci vyplývající z předmětu činnosti družstva, nemusí mít uzavřen pracovní právní vztah v případech, kdy nejde o závislou práci. Může se jednat o pracovní vztah člena k družstvu, který upravuje zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, nespádající do kompetence MPSV. Pro účely monitoringu situace na trhu práce se však i u těchto lidí vyžaduje, aby měli povolení k zaměstnání.
- Agenturou práce je subjekt mající povolení ke zprostředkování zaměstnání od MPSV. Počet povolení k zaměstnání pro cizince, jejichž zaměstnavatelem je agentura práce, je nyní menší než 5 000.

MPSV se snaží vyjít vstříc potřebám zaměstnavatelů a neopomíná dodržovat přednost občanů ČR a jiných států EU. Zároveň je však snahou MPSV zajistit, aby v České republice cizinci pracovali legálně a za důstojných podmínek a zamezilo se jejich zneužívání. Kromě kontrolních mechanismů rozvíjí MPSV i nástroje prevence, zejména informační zdroje pro cizince a zaměstnavatele. Příkladem je Integrovaný portál MPSV. Sekce zahraniční zaměstnanost – http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam. Seznam agentur práce najdete na http://portal.mpsv.cz/sz/zamest/zpr_prace.

Štěpánka Filipová
vedoucí oddělení styků s veřejností
a tisková mluvčí

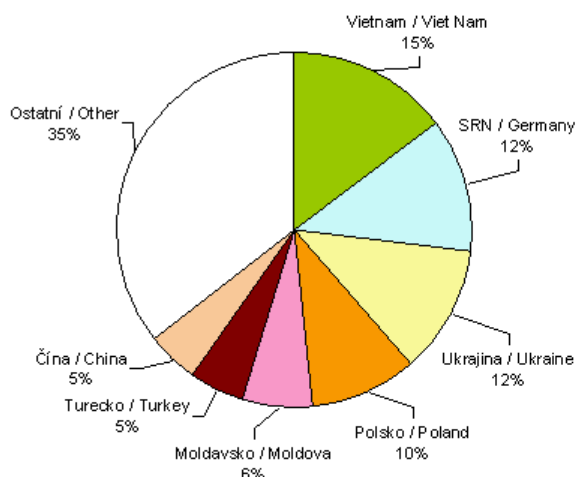
**STÍHANÉ, OBŽALOVANÉ A ODSOUZENÉ OSOBY PODLE STÁTNÍHO OBČANSTVÍ
V ROCE 2007**
PROSECUTED, ACCUSED AND CONVICTED PERSONS
BY CITIZENSHIP: 2007

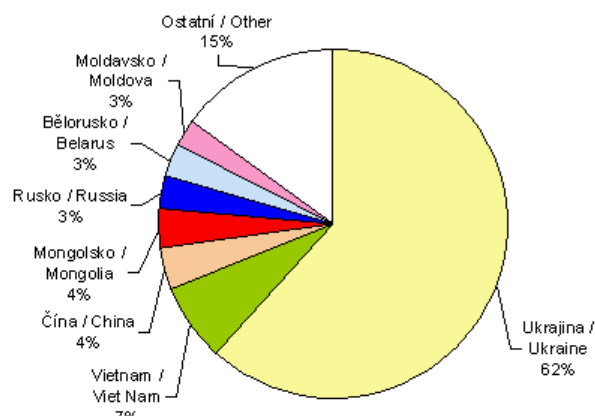
Nelegální migrace cizinců v ČR podle státního občanství a typu migrace - rok 2007

Illegal migration of foreigners by citizenship and type - 2007

NELEGÁLNÍ PŘECHODY STÁTNÍCH HRANIC
illegal border crossing

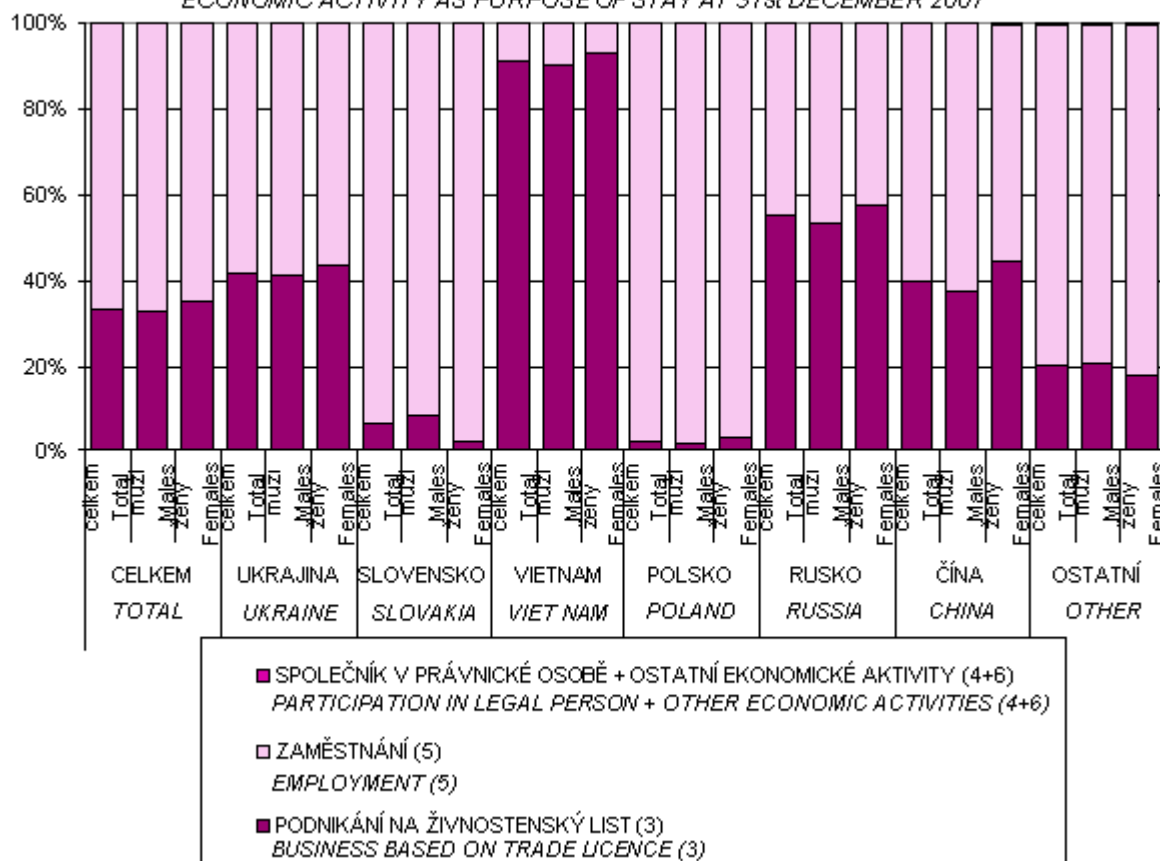

PORUŠOVÁNÍ POBYTOVÉHO REŽIMU
illegal stay

EKONOMICKÁ AKTIVITA JAKO ÚČEL POBYTU K 31. 12. 2007

ECONOMIC ACTIVITY AS PURPOSE OF STAY AT 31st DECEMBER 2007

Organizace zabývající se problematikou menšin a integrace cizinců

Centrum pro integraci cizinců, o.s.

Poskytuje radu a pomoc imigrantům, tj. azylantům a cizincům s dlouhodobým či trvalým pobytem na území ČR Pořádá kurzy českého jazyka

www.cicpraha.org

Centrum pro otázky migrace

Právní a poradenská činnost související s migrací, zejména bezplatné a individuální poradenství cizinců v nouzi v oblasti legalizace jejich pobytu na území ČR včetně případů sloučení rodin

www.migrace.com

Současné organizace vietnamských občanů

Svaz Vietnamců v ČR

Cílem svazu je vybudovat mezi vietnamskými občany žijícími v ČR vztahy vzájemné podpory a pomoci při jejich občanském životě a při jejich podnikatelských aktivitách. Svaz je doporučován velvyslanectvím VSR v Praze a má podporovat národní cítění.

Svaz vietnamských podnikatelů v ČR

Zastupuje a obhajuje zájmy vietnamských podnikatelů před českými úřady. Udržuje styky se zastupitelstvím VSR v Praze. Spíše než jako integrační organizace funguje směrem ke své vlasti.

Klub Bambus

Cílem sdružení je rozšiřovat spolupráci v oblasti výuky obou jazyků na ZŠ a zintenzivnění vztahů mezi dětmi obou národností. Toto sdružení vydalo časopis „Bambus“ s finanční podporou IOM z projektu Integrace cizinců financovaného MPSV.

INFO – Dráček

INFO-DRÁČEK vznikl na základě potřeby sdělení základních informací vietnamské komunitě, a to jednoduchou a srozumitelnou formou. Jako jeden z hlavních cílů Sdružení je pomoci překlenout jazykovou bariéru pro všechny věkové kategorie a současně oživit vietnamský jazyk u již zde narozených jedinců.

www.info-dracek.cz

Česko-vietnamská společnost

Tato společnost vydává zpravodaj, ve kterém zveřejňuje všemožné informace, články o Vietnamu. Postupem času jdou zde zveřejňovány rovněž obchodní informace a informace o vzájemných dohodách. Jejím předsedou je už po léta Marcel Winter.

Klub Hanoi

Občanské sdružení Klub Hanoi se zabývá především propagací vietnamské kultury a integrací Vietnamců do společnosti s důrazem na zachování jejich kulturní identity.

www.klubhanoi.cz

Současné dohody mezi ČR a VSR

Mezi Vietnamem a ČR jsou podepsány následující ekonomické dohody:

- 1) *Dohoda mezi vládou ČR a vládou VSR o vzájemném zaměstnávání českých a vietnamských občanů* (Hanoj, 4.6.1994), publikována pod č. 239/1994 Sb.; *platnost ukončena 9.8.2004.*
- 2) *Obchodní dohoda mezi vládou ČR a vládou VSR* (Praha, 22.8.1994), publikována pod č.23/1995 Sb. *V rámci harmonizace s legislativou EU bylo dohodnuto ukončení její platnosti ke dni přístupu ČR do EU.* Nově koncipovaná *Dohoda mezi vládou ČR a vládou VSR o hospodářské spolupráci* byla podepsána 13.9.2005 v Praze, publikována pod č. 66/2006 Sb.
- 3) *Dohoda mezi vládou ČR a vládou VSR o vypořádání vzájemných pohledávek a závazků* (Praha, 14.6.1996).
- 4) *Dohoda mezi vládou ČR a VSR o leteckých službách* (Praha, 23.5.1997) – v platnosti od 28.8.1997
- 5) *Smlouva mezi vládou ČR a vládou VSR o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku* (Praha, 23.5.1997), publikována pod č.108/98 Sb.
- 6) *Dohoda mezi vládou ČR a vládou VSR o podpoře a vzájemné ochraně investic* (Hanoj, 25.11.1997). Dohoda vstoupila v platnost v červnu 2009.⁹⁵

⁹⁵ http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

Abstrakt

HUŠKOVÁ, D. *Vietnamská komunita v České republice : bakalářská práce*. Příbram : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 63 s. Vedoucí bakalářské práce doc. Dr. Ing. Štefan Danics, PhD.

Bakalářská práce analyzuje vývoj integrace vietnamských migrantů na území ČR (tehdejší ČSSR). Počátek etablování vietnamské národnostní menšiny od padesátých let až do současnosti. Analýzy z různých úhlů pohledu na odlišnosti majoritní společnosti a vietnamského etnika. Nepříznivý aktuální vývoj v oblasti asimilaci nově příchozích Vietnamců a s tím spojenou problematičností pracovních agentur. Bezpečnostní aspekty z necitlivého řešení problémů vietnamské komunity v naší společnosti. Postoje české veřejnosti a současné české politické reprezentace.

KLÍČOVÁ SLOVA

Akultura, asimilace, etnikum, interaktivní vztahy, integrace, intervence, majoritní společnost, migrace, menšina, multikulturalismus, separace, vietnamofobie, xenofobie a rasismus.

Abstract

HUŠKOVÁ, D. *Vietnamese community in the Czech Republic : Bachelor thesis*. Příbram : The College of European and Regional Studies, o p. s., 2010. 63 p. Bachelor thesis supervisor: doc. Dr. Ing. Štefan Danics, PhD.

This bachelor thesis deals with analyses how Vietnamese immigrants have integrated in the Czech Republic/Czechoslovakia. The settlement of the Vietnamese minority from its beginning in the 1950s up to now. Multi-faceted analyses of the differences between the majority population and the Vietnamese ethnic group. The unfavourable current development in the assimilation of newly arrived Vietnamese and problems involving work agencies. Safety aspects of an insensitive way to deal with problems of the Vietnamese community in our society. Attitudes of the Czech citizens and current politicians.

KEYWORDS

Acculturation, assimilation, ethnic group, interactive relationships, integration, interventions, majority population, migration, minority, multiculturalism, segregation, Vietnamophobia, xenophobia and racism.